

Mieczysław Jasielski
Kraków
19

שטעטלעכע צייטונג

צווייטע-טרייטע פון 20.12.1934

צווייטע-טרייטע פון 20.12.1934

צווייטע-טרייטע פון 20.12.1934

CZĘSTOCHOWA, ALEJA 6. TELEFON 201.

Piątek 9. lutego 1934

לייטענאנט 4.21

פרייטאג, 9.12.1934

פרייטאג, 9.12.1934

דער בעריהמטער מוהל
יהודה שורנער פון רייטשא
האט זיך בעזעצט אין טשענסטאקאוו
טארגאוו 13 אדער גארנאדאקא 13
אין בעזעצט א געזונדעניש פון פאליאטאוו
דאקטאר.
די אפעראציע ווערט דורכגעפיהרט היינענש, שניט.
וועט איהר בעקענען דעם ווייטען אריינש?
צדלידא!
דאן בעזעצט
דעם באל

מיט 2.000 זל.
וועט איהר בעקענען דעם ווייטען אריינש?
אדער פאבריק?
Okazyjnie do sprzedania
kredens duży, stół dębowy rozsuwal-
ny duży, otomana i inne.
Wiadomość: Kilińskiego 5 m. 5.

SZKOŁA TAŃCÓW
baletm. K. Kosteckiego
w lokalu własnym Waszyngtona 6,
przyjmuje zapisy na kursy, lekcje od-
dzielne codziennie od 10 rano do 9 w.
Opłata za lekcje przystępna
שבת 10 ד.ה. 8 אדער פראקטישע ליעקציע
פאר יודישע געזונדעניש און אויך יעדן שבת
אויפן. לעצטע סוף - שלאגער. ביליגע פריווען.
וועט איהר זעהן דעם
ין-אויפגאנג אויפן יידן
צדלידא!
בזיכט דעם
באל

קויף א לאס
גלייכצייטיג קאלעקטור
פון 1934 יאהר
J. WEKSLER, ALEJA 6.
וואו עס איז געווינען געווארען דער
1.000.000
(1 מיליאן)
און דו וועסט געווינען ווערען?
פערשענליך נישט און פאר 10 זל.
קויף א צעמיל צו דער ערשטער
קלאס 29 מלוכה-לאסעריע.

Od dnia 4 lutego 1934 roku
Komunalna Kasa Oszczędności pow. Częstochowskiego
urzęduje w nowym lokalu
przy ulicy Najświętszej Marji Panny 19
Przyjmuje wkłady oszczędnościowe od 1 złotego począwszy.
Tajemnica wkładów.
Za wszystkie zobowiązania Kasy odpowiada Powiat Częstochowski
(21 gmin wiejskich i 2 miasta) całym swoim majątkiem i dochodem.

מוז-טוב ווינשען מיר אונזער קוין חיים באטשאן און פרוי
צו דער חתונה פון זייער זון יעקב מיט פרא. פעסיל הערשקאוויטש
וועלכע קומט פאר זונטאג, ד. 11 ד. ה. אין אנטווערפן (בעלגיע).
דעם יונגען פאר ווינשען מיר א גלייכצייטיג קאלעקטור.
ב. באטשאן און פרוי.
אונזער ברודער און שוואגער חיים באטשאן און פרוי צו דער חתונה
פון זייער זון יעקב מיט פרא. פעסיל הערשקאוויטש ווינשען מיר
צו דערלעבען פון זייער זון יעקב מיט פרא. פעסיל הערשקאוויטש.
דעם יונגען פאר - א גלייכצייטיג קאלעקטור.
שמחה בינים קיפמאן און פאמיליע.
אונזער קוין חיים באטשאן און פרוי צו דער חתונה פון זייער זון
יעקב מיט פרא. פעסיל הערשקאוויטש ווינשען מיר א גלייכצייטיג קאלעקטור.
דעם יונגען פאר - א גלייכצייטיג קאלעקטור.
שמחה בינים קיפמאן און פאמיליע.
צו דער חתונה פון אונזער ליבערע טאכטער ראמא יעלין מיט ה' מאריץ פרידמאן
וועלכע איז פארגעקומען חתונה עשר בשבט אין חיפה (א"י)
אונזערע אהרענסטע ברכות.
עלם ערן.
טשענסטאקאוו.
א הארציגען מוז-טוב ווינשען מיר אונזער ליבערע טאכטער ראמא יעלין
צו איהר חתונה מיט ה' מאריץ פרידמאן אין חיפה
זאל אייך די ארץ-ישראל-זון שיינען צום גליק
ישעיהו, מאיר און יוסף יעלין.
טשענסטאקאוו.

א פאקט איז, אז
שטענדיג פאלט די גרעסטע צאהל
געוויינלעך אין דער גרעסטער און גליק-
ליכסטער קאלעקטור פון דער מלוכה-לאסעריע
S. HAFETKA i S. BORZYKOWSKI
ALEJA 2, tel. 1913
oddział Warszawska 9.
איבער א מיליאן זל.
האט אונזער קאלעקטור אויסגעצאלט אונזערע געווינענע.

נ"ע שמואל זיינוויל פארזיקאווסקי
איז געשטארבען נאך שווערע לידען.
די לוייה איז פארגעקומען מאנטאג פ' משפטים כ' לחודש שבט תרצ"ד (5 לויט 1934).
גלייכצייטיג דאנקען מיר די אלע, וועלכע האבען אנטווערפן גענומען אין דער לוייה און אפגעגעבען אונזער טייערען נפטר
דעם לעצטען פאר, די אין טייערען טרויער פערפליבענע
פרוי, זיין, טעכטער, איידעם, שניידען, אייניקלעך און אוראייניקלעך.

הנה משתתפים בצערה העמוק של משפחת בורזיקובסקי
לרגלי מות התלמיד החכם ש"ב בעירנו
ר' שמואל זיינוויל ז"ל
המקום ינחם אותם בתוך שאר אבלי ציון וירושלים.
השוחטים דקהלת
משנטשחוב.

KONIECZNIĘ z tym znakiem!
KOWALSKINA
USUWA NAJUPORCZYWSZE
BÓLE GŁOWY
FABRYKA CHEM.-FARMACEUTYCZNA
„AP. KOWALSKI” WARSZAWA

אונזער חשוב' פארוואלטונגס-מיטגליד ה' רוד בארזיקאווסקי
צוליעב'ן טויט פון זיין ליעבען פאטער
נ"ע שמואל זיינוויל
דריקט אויס דעם טייערסטען מיטגעפיהל.
די פערוואלטונג פון סוחרים און פאבר-פערזאנען
אין טשענסטאקאוו.
Rodzinie Borzykowskich
z powodu zgonu Ich
b. p. OJCA
składa wyrazy współczucia
Zarząd Fabryki „KOSMOS”.

B. P.
Zosia Kromotowska
po długich i ciężkich cierpieniach zmarła w kwiecie wieku,
przeżywszy lat 23.
Pozostawiła w nieutulonym smutku
RODZICÓW i BRACI.
PODZIĘKOWANIE
wszystkim tym, którzy oddali ostatnią posługę w kwiecie lat zmarłej
b. p. ZOSI KROMOŁOWSKIEJ
a zwłaszcza p D-rowsi WAJNBAUMOWI
wyrażają tą drogą „Bóg Zapłać”
zrozpaczeni **RODZICE i BRACIA.**

Panu Sz. Borzykowskiemu
wyraża głębokie współczucie z powodu zgonu
b. p. OJCA Jego
PERSONEL BIUROWY
Fabryki „KOSMOS”.

דער פאמיליע קראמאליאווסקי
צוליעב'ן פרייהייטען טויט פון זייער הייסגעליבעטע טאכטער
נ"ע זאשא
אונזער טייערסטען מיטגעפיהל.
המקום ינחם אותם בתוך שאר אבלי ציון וירושלים.
ב. האפמאן און פאמיליע.

פון קרן קימת לישראל
מיר פאדערען אויף די ארגאניזאציעס
„עקיבא” און „ויתקניה” צוריקצוגע-
בען דאס „חמשה עשר” מאטעריאל
און דאס געזאמלעטע געלד.
אין דער גאנצערער צייט טרעט
צו דער היגער ק. ק. ל. צו ארגאניזיר-
רען דעם קאמיטעט פארן „מפעל פאר
אויסשקין”. די אקציע וועט זיך אג-
הויבען ענדע פערבואר.

צו איז אונזער בלוט הפקר?

מיר האבען שוין די דאזיגע פראגע בעריהרט אין פורייגען נומער פון אונזער צייטונג און לידער מוז מען זי נאכאמאל בעריהרען.

איך זאג לידער, ווייל פון יענע וואך ביז היינט האט זיך די זאך נישט נאך נישט פערבעסערט, נאך נאך פער-רגערט.

איך מיינ די פראגע וועגן די אפ-טע אפמאלען אויף יודען, וואס האבען זיך לעצטענס אנגעהויבען צו בענייען אין אונזער שטאט.

עס ליגען נאך אונז אין זכרון די טרויריגע רעזולטאטען פון די בלוטיגע אפמאלען, וועלכע זענען פארגעקומען מיט 6 חדשים צוריק און שוין קאן מען פערזיכענען א רייע פרישע פארא-לען, וואס זענען מיט יודיש בלוט בע-צייכענט.

עס טרעפט אפט, און א פערבייגע-הענדער כוליאגען בעפאלט א יוד, נא מילא, זענען מיר שוין געוואוינט צו די צרות און מיר האבען לעת-עתה דערצו נישט קיין עצה. אבער ווען עס האנדעלט זיך וועגען סיסטעמאטישע ארגאניזירטע אפמאלען, טארען מיר נישט שווייגען און מוזען דערויף רע-אגירען.

מיר האבען אויפגעקוקט געמאכט אויף די האנדעלעך-קורסען, וועלכע געפונען זיך אויף דער אלע קאש-טשושק און ווען די שילדער געהן פון דאָרט אַהיים, בעפאלען זיי די דורכ-געהענדע יודען און שלאָגען זיי מכה-רבה.

היינטיגע וואך האבען זיך די אפא-לען איבערהערט נאכט ביי נאכט, די מיליאנעס האבען צושלאגען עטליכע יודען און אויך אויסגעוואקט שויען פון יודישע געשעפטען.

כאראקטעריסטיש איז, און טראץ דעם וואס די דאזיגע כוליאגען האבען געטון זייער פערדארבונגס-ארבייט, אנהייבענדיג פון דער קאשטשושק-גאס ביז'ן נייעם מאַרק און טראַדערעם, וואס ס'איז געווען א צוזאמענגעקויף מיט קולות און געשרייען האט מען קיין פאליצייאנט פאר די אויגען נישט גע-זעהן.

אלא, וואס טהוט מען צו דעם, און די דאזיגע ארבייט פון די כוליאגענס וואס ווערען פון טאג צו טאג אלץ חוצפה'דיגער (דערפאר ווייל מ'שטערט זיי נישט), זאל פאראליזירט ווערען. איבריגעס, איז מיר בעוואוסט ווע-גען פאלען, ווי די געליטענע האבען

זיך געמאלדען צו דער פאליציי, די קהלה האט אויך געשיקט מעמאריאלען צו די געהעריגע מאכט-ארגאנען, און פונדעסטוועגען?

אייגענטליך דארף מען געוואיר ווע-רען, פון וואנען עס נעמען זיך די אפ-פאלען, ד"ה ווער עס איז פאראינש-רעסירט אין די אפמאלען, ווארעם, מען קאן זיך נישט פארשטעלען, און די דאזיגע ברוטאלע העצע זאל נישט ווע-רען אנגעפיהרט פון א פיינסטערע האנד, טאָ צו אלדע גוטע יאהר, וואס לערנט מען זיי פאָרט אויף די אָווענד-קירסען.

אפער וואלט דאזי געווען זיך צו פער-אינטערסירען מיט די למודים, וועלכע ווערען דארט געלערנט, ווי עס זאל אבער נישט זיין, עס מוז געמאכט ווערען א סוף צו דער וואקאנאליע. מיר טארען דאס מעהר נישט דערלאזען. אונזערע יודישע בלי-טהוער מוזען שטעהן ווייטער אויף דער וואך און אויפגעקוקטע מאכען די פאליציי-ארגא-נען אויף דעם אונזערערען סקאנדאל, וואס קומט פאר ביי אונז אין שטאט. מיר קאנען נישט דערלאזען, און צו-ליגנעס זאלען זיך איבער אונז לויט-טיג מאכען. צי איז דען אונזער בלוט טאקע הפקר? ב-ן.

טעגסטיג פון דער 6 מאניפעסטירט לכבוד דער נייער קאנסטיטוציע.

אויפ'ן לעצטען פרייטאג 10 א זיגער פריה איז בעשטימט געווארען א מאני-פעסטאציע לכבוד דער נייער קאנסטי-טוציע.

נאך דער גאטעס-דינסט, וואס איז פארגעקומען אויף דער יאסנא גורא האט זיך פארמירט א גאסען-צוג, וועל-כער איז בעשטאנען פון די היגע פוילי-שע פאליטישע און ווירטשאפטליכע ארגאניזאציעס, מיליטערישע-צוגרייטונג, פייערלעכער, שילדער פון די מיטעל-שולען, דעלעגאציעס פון די דארשישע גמיינס פון טעגסטיגאונזער פאליציי און אנד.

אויפ'ן מאניסטראט-פלאץ האט זיך צום דאזיגען צוג פערבינדען דער יודי-שער צוג, וועלכער איז בעשטאנען פון מיטגלידער פון ראבינאט, יודישער קהלה - פערוואלטונג און ראט, בית-ר, ברית החיל, האנדווערקער-ארגאניזאציע מיט די פעהנער און צעכען, יודישע מיטעלשולען א.א.

דער אימפאזאנטער מאסען-צוג האט מארשירט אין בעגלייטונג פון אַרעס-טערס איבער אלע אלעס ביז צום נייעם מאַרק און צוריק ביז צום מא-ניסטראט-פלאץ, וואו דער ג. שטאדט-פרעזידענט און איזיגער פרעזעס פון ו.ז.ו.ה' יארמולאוויטש האט געהאלטען א רעדע וועגען דער בעדייטונג פון דער ניי-אנגענומענער קאנסטיטוציע, שוואך קריטיקירענדיג די ענדעקעס, וועלכע האבען זיך שטענדיג אונטערגעהאפ-טעט די רוסישע אקופאנטען און איזט פאלען זיין אויף די, וועלכע האבען געקעמפט פאר פוילענ'ס בעפרייאונג.

צום סוף האט ה' יארמולאוויטש פארגעלעזען טעקסטען פון בעגרייטונג-דעפערענצ, וועלכע זענען מיט הייליגע

דער קהלה-פערוואלטונג און ראט, פון פערשידענע יודישע געוועלשעפטען און ארגאניזאציעס. נאכדעם, ווי דער חזן בצדאש זינגט זעהר שעהן די געהעריגע קאפיטלעך צוזאמען מיט'ן כאר אונטער דער אג-פיהרונג פון דיר. ראטענבערג, האלטען געלונגענע רעדעס וועגען דער בעדיי-

אין צוזאמענהאנג מיט דעם איבער-טראגעדיע די קאמונאלע שפאר-קאסע אין א נייעם לאקאל נאך דער באנק זיע-מיונסקי אלעס 19, איז זונטאג פארגע-קומען די פייערליכע ערעפונג, צו וועלכער ס'איז געקומען א גרויסער פולם אייגענלעכע געסט.

צווישען די אנוועזענדע זענען געווען: דער ביסקאפ קובינא, דער קעלצער וועיטוואדא, ה' פאטשקאווסקי, דער דירעקטאר פון די קאמונאלע קאסעס-פערבאנד ה' ראזשקאווסקי, דער סטא-ראטא ה' עאסטאכעוויטש, שטאדט-קאמיסאר מאצעקוויטש, דירעקטאר פון דער "אויבערזעטשענאליא ספאלעטשנא"

אין צוזאמענהאנג מיט דעם איבער-טראגעדיע די קאמונאלע שפאר-קאסע אין א נייעם לאקאל נאך דער באנק זיע-מיונסקי אלעס 19, איז זונטאג פארגע-קומען די פייערליכע ערעפונג, צו וועלכער ס'איז געקומען א גרויסער פולם אייגענלעכע געסט.

צווישען די אנוועזענדע זענען געווען: דער ביסקאפ קובינא, דער קעלצער וועיטוואדא, ה' פאטשקאווסקי, דער דירעקטאר פון די קאמונאלע קאסעס-פערבאנד ה' ראזשקאווסקי, דער סטא-ראטא ה' עאסטאכעוויטש, שטאדט-קאמיסאר מאצעקוויטש, דירעקטאר פון דער "אויבערזעטשענאליא ספאלעטשנא"

אין צוזאמענהאנג מיט דעם איבער-טראגעדיע די קאמונאלע שפאר-קאסע אין א נייעם לאקאל נאך דער באנק זיע-מיונסקי אלעס 19, איז זונטאג פארגע-קומען די פייערליכע ערעפונג, צו וועלכער ס'איז געקומען א גרויסער פולם אייגענלעכע געסט.

צווישען די אנוועזענדע זענען געווען: דער ביסקאפ קובינא, דער קעלצער וועיטוואדא, ה' פאטשקאווסקי, דער דירעקטאר פון די קאמונאלע קאסעס-פערבאנד ה' ראזשקאווסקי, דער סטא-ראטא ה' עאסטאכעוויטש, שטאדט-קאמיסאר מאצעקוויטש, דירעקטאר פון דער "אויבערזעטשענאליא ספאלעטשנא"

אין צוזאמענהאנג מיט דעם איבער-טראגעדיע די קאמונאלע שפאר-קאסע אין א נייעם לאקאל נאך דער באנק זיע-מיונסקי אלעס 19, איז זונטאג פארגע-קומען די פייערליכע ערעפונג, צו וועלכער ס'איז געקומען א גרויסער פולם אייגענלעכע געסט.

צווישען די אנוועזענדע זענען געווען: דער ביסקאפ קובינא, דער קעלצער וועיטוואדא, ה' פאטשקאווסקי, דער דירעקטאר פון די קאמונאלע קאסעס-פערבאנד ה' ראזשקאווסקי, דער סטא-ראטא ה' עאסטאכעוויטש, שטאדט-קאמיסאר מאצעקוויטש, דירעקטאר פון דער "אויבערזעטשענאליא ספאלעטשנא"

אין צוזאמענהאנג מיט דעם איבער-טראגעדיע די קאמונאלע שפאר-קאסע אין א נייעם לאקאל נאך דער באנק זיע-מיונסקי אלעס 19, איז זונטאג פארגע-קומען די פייערליכע ערעפונג, צו וועלכער ס'איז געקומען א גרויסער פולם אייגענלעכע געסט.

צווישען די אנוועזענדע זענען געווען: דער ביסקאפ קובינא, דער קעלצער וועיטוואדא, ה' פאטשקאווסקי, דער דירעקטאר פון די קאמונאלע קאסעס-פערבאנד ה' ראזשקאווסקי, דער סטא-ראטא ה' עאסטאכעוויטש, שטאדט-קאמיסאר מאצעקוויטש, דירעקטאר פון דער "אויבערזעטשענאליא ספאלעטשנא"

צווישען די אנוועזענדע זענען געווען: דער ביסקאפ קובינא, דער קעלצער וועיטוואדא, ה' פאטשקאווסקי, דער דירעקטאר פון די קאמונאלע קאסעס-פערבאנד ה' ראזשקאווסקי, דער סטא-ראטא ה' עאסטאכעוויטש, שטאדט-קאמיסאר מאצעקוויטש, דירעקטאר פון דער "אויבערזעטשענאליא ספאלעטשנא"

צווישען די אנוועזענדע זענען געווען: דער ביסקאפ קובינא, דער קעלצער וועיטוואדא, ה' פאטשקאווסקי, דער דירעקטאר פון די קאמונאלע קאסעס-פערבאנד ה' ראזשקאווסקי, דער סטא-ראטא ה' עאסטאכעוויטש, שטאדט-קאמיסאר מאצעקוויטש, דירעקטאר פון דער "אויבערזעטשענאליא ספאלעטשנא"

צווישען די אנוועזענדע זענען געווען: דער ביסקאפ קובינא, דער קעלצער וועיטוואדא, ה' פאטשקאווסקי, דער דירעקטאר פון די קאמונאלע קאסעס-פערבאנד ה' ראזשקאווסקי, דער סטא-ראטא ה' עאסטאכעוויטש, שטאדט-קאמיסאר מאצעקוויטש, דירעקטאר פון דער "אויבערזעטשענאליא ספאלעטשנא"

צווישען די אנוועזענדע זענען געווען: דער ביסקאפ קובינא, דער קעלצער וועיטוואדא, ה' פאטשקאווסקי, דער דירעקטאר פון די קאמונאלע קאסעס-פערבאנד ה' ראזשקאווסקי, דער סטא-ראטא ה' עאסטאכעוויטש, שטאדט-קאמיסאר מאצעקוויטש, דירעקטאר פון דער "אויבערזעטשענאליא ספאלעטשנא"

צווישען די אנוועזענדע זענען געווען: דער ביסקאפ קובינא, דער קעלצער וועיטוואדא, ה' פאטשקאווסקי, דער דירעקטאר פון די קאמונאלע קאסעס-פערבאנד ה' ראזשקאווסקי, דער סטא-ראטא ה' עאסטאכעוויטש, שטאדט-קאמיסאר מאצעקוויטש, דירעקטאר פון דער "אויבערזעטשענאליא ספאלעטשנא"

טונג פון דער נייער קאנסטיטוציע: הרב ר' נחום אש אין דער פוילישער און יודישער שפאך און דירעקטאר ד"ר אקסער - אין פויליש.

טונג פון דער נייער קאנסטיטוציע: הרב ר' נחום אש אין דער פוילישער און יודישער שפאך און דירעקטאר ד"ר אקסער - אין פויליש.

טונג פון דער נייער קאנסטיטוציע: הרב ר' נחום אש אין דער פוילישער און יודישער שפאך און דירעקטאר ד"ר אקסער - אין פויליש.

טונג פון דער נייער קאנסטיטוציע: הרב ר' נחום אש אין דער פוילישער און יודישער שפאך און דירעקטאר ד"ר אקסער - אין פויליש.

טונג פון דער נייער קאנסטיטוציע: הרב ר' נחום אש אין דער פוילישער און יודישער שפאך און דירעקטאר ד"ר אקסער - אין פויליש.

טונג פון דער נייער קאנסטיטוציע: הרב ר' נחום אש אין דער פוילישער און יודישער שפאך און דירעקטאר ד"ר אקסער - אין פויליש.

טונג פון דער נייער קאנסטיטוציע: הרב ר' נחום אש אין דער פוילישער און יודישער שפאך און דירעקטאר ד"ר אקסער - אין פויליש.

טונג פון דער נייער קאנסטיטוציע: הרב ר' נחום אש אין דער פוילישער און יודישער שפאך און דירעקטאר ד"ר אקסער - אין פויליש.

טונג פון דער נייער קאנסטיטוציע: הרב ר' נחום אש אין דער פוילישער און יודישער שפאך און דירעקטאר ד"ר אקסער - אין פויליש.

טונג פון דער נייער קאנסטיטוציע: הרב ר' נחום אש אין דער פוילישער און יודישער שפאך און דירעקטאר ד"ר אקסער - אין פויליש.

טונג פון דער נייער קאנסטיטוציע: הרב ר' נחום אש אין דער פוילישער און יודישער שפאך און דירעקטאר ד"ר אקסער - אין פויליש.

טונג פון דער נייער קאנסטיטוציע: הרב ר' נחום אש אין דער פוילישער און יודישער שפאך און דירעקטאר ד"ר אקסער - אין פויליש.

טונג פון דער נייער קאנסטיטוציע: הרב ר' נחום אש אין דער פוילישער און יודישער שפאך און דירעקטאר ד"ר אקסער - אין פויליש.

טונג פון דער נייער קאנסטיטוציע: הרב ר' נחום אש אין דער פוילישער און יודישער שפאך און דירעקטאר ד"ר אקסער - אין פויליש.

טונג פון דער נייער קאנסטיטוציע: הרב ר' נחום אש אין דער פוילישער און יודישער שפאך און דירעקטאר ד"ר אקסער - אין פויליש.

טונג פון דער נייער קאנסטיטוציע: הרב ר' נחום אש אין דער פוילישער און יודישער שפאך און דירעקטאר ד"ר אקסער - אין פויליש.

טונג פון דער נייער קאנסטיטוציע: הרב ר' נחום אש אין דער פוילישער און יודישער שפאך און דירעקטאר ד"ר אקסער - אין פויליש.

טונג פון דער נייער קאנסטיטוציע: הרב ר' נחום אש אין דער פוילישער און יודישער שפאך און דירעקטאר ד"ר אקסער - אין פויליש.

טונג פון דער נייער קאנסטיטוציע: הרב ר' נחום אש אין דער פוילישער און יודישער שפאך און דירעקטאר ד"ר אקסער - אין פויליש.

טונג פון דער נייער קאנסטיטוציע: הרב ר' נחום אש אין דער פוילישער און יודישער שפאך און דירעקטאר ד"ר אקסער - אין פויליש.

קול קורא!

צו די מתפללים פון בתי-כנסיות, בתי-מדרשים, שטיבלעך און גמיינס! אויף א זיצונג פון דער "גמילות-חסד" קאסע, אגראדאווא 6 איז בע-שלאסען געווארען זיך צו ווענדען צו דער היגער יודישער בעפעלקערונג מיט א הייסען רוף צו אונטערשטיצען מיט אלע מעגליכקייטען די גדרים-אקציע שבת, פרשת משפטים און יעדער איינער, וואס וועט עולה לתורה זיין זאל מנדר זיין לטובת החברה "גמילות-חסד" (אגראדאווא 6).

מיט טיעפען וועהטאג מוזען מיר אנווייזען אויף דער מורא'דיגער ארעמקייט, וועלכע הערשט אין אונזער שטאט, כמעט ביי אלע שיכטען פון דער יודישער בעפעלקערונג. מיר דארפען און מוזען בעקעמפען דעם דאזיגען יאוש. און יעדער איינער מוז פערשטעהן, דאס מיט זיין נדר וועט ער ארויס-העלפען א טייל פון דער יודישער פערערימטער בעפעלקערונג און דאס איז יעצט א הייליגער חוב.

מיר רופען דעריבער די גאנצע יודישע בעפעלקערונג, בעזונדער די גבאים און פארשטעהער, דאס איהר זאלט ערקלערען פאר די מתפללים די גרויסע מצוה פון "גמילות חסד", וועלכע איז יעצט ממש א זאך פון פקוה-נפש, וועגען דער פליכט, וואס ליגט דעם היינטיגען שבת אויף יעדען איינעם. געדענקט, אז דורך אייער נדר פון היינטיגען שבת לינדערט איהר די נויט פון א סך יודישע פאמיליעס (וועלכע האבען אלליין אנדערע געשטיצט) ומל המרחם ירוחם.

שטיצט די "גמילות-חסד" קאסע! די גרויסע מצוה פון גמילות-חסדים וועט ביישטעהן, אז עס זאל שוין קומען א ישועה אויף כלל ישראל און עס זאל געהויבען ווערען דער קרן ישראל בב"א.

פערוואלטונג פון "גמילות-חסד" אגראדאווא 6. די גמילות-חסדים קאסע איז ווערט מען זאל זי אונטערשטיצען וגדולה גמילות-חסדים יותר מן הצדקה וד' יתן הטוב.

נחום אש אנדפ"ק.

די לעצטע טעג פון יהודה

היסטארישער ראמאן פון ה. ש. שוואכער.

(פארמאציע)

קאלאמאר האט דאך אפער נאך געזאגט, אז יוחנן איז פולשטענדיג גע-קעמט, וועל יוסף האט זיך גענוצט מיט קאלאמאר און אלע זיינע געהי-מע אינגע-האנדלונגען. יוחנן האט גע-ווארענט דאס פאלק, מען זאל נישט גלויבען אין פאלשען נביא אין זינע הכנסיות. דאס פאלק האט אבער זיך בעצייגען מיט אכטונג צו יוסף'ן וועל-ך האט געשטאמט פון די שטעטלעכע משפחות דאס פאלק האט נישט גע-וואוסט, אז ער פערטאגט עס, אז ער שאקלט אין אפ-ביינדונג מיט דעם קע-ניג.

אנשטאט צו העלפען אין דער נויט, האט יוסף אומגלוקליך געמאכט דאס נאמען פאלק, וועל ער האט פערשריטט שוואה צווישען אלע, געהייראט א פאל-שע פאליטיק און צושטעלן די יודישע אימעע אויף פינדרליכע לאנגען. אין דער פערזאן פון יוחנן האט זיך פער-איינגעט הערליכע און הערליכעס, צו איהם זענען צוגעשטאנען די בע-סערע אין איבעראל, וואו יוחנן האט מיט זינע שטורמישע רעדער זיך גע-הערעט צום פאלק, האבען זיך געפוי-גען פיל יונגעלעך, וואס האבען זיך אונטער זיין פאָהן געשטעלט, צו וועס דעם פאלק געלונגען צו פרעכען די יאָנעסע קעסען, וואס רויס לנגט ארויף קאלאמאר האט נישט געגלויבט,

זעה דאך אינעם אויס ווי א'אלטער צו-בראכענער מאן, האט'נעקט קיין ירו-שלים סתפלל זיין.

— נישט דאס איז דער וועג פאר עהרליכע לויט—האט קאלאמאר גע-ענטפערט נישט מיט שלוהיט קעמפט מען, נאך מיט געוועהר אין דער האנד, — ווי נארוש איהר גע-פאנער זינט —האט באסילירעם שפאטיש געזאגט— איהר וועט נאך-די קראפט פון דער פייסט אין אפערשטעם גארנישט, אז מיט קלינגעלעך קאן מען זעהר פילע דעגרייכען. וואס וואלט איהר געטון מיט דער פייסט, ווען מיר זאלען נישט פרייער אויסוועהן די ארמע פון דעם שונא ווערען פארווישען, כרי אייער שווער זאל פרענגען נוצען יוסף דער ווער פון מהתוה פערשטעקט דאס זעהר נאך און דערווער בן איהר איהר טאקע געפילען, אויפהאלט איך האב איהם נאך געבראכט א בריעף פון זיין "שונא", פון קעניג אנרייכט ער האט מיך אויך געשיקט צום גרויסען העלר יוחנן פון נישט חלב מיט דער דאזיגער ארבעט וועל איך מעהר דער-גיבען, ווי יו מיט ריין שווער.

באסילירעם האט זיך אויפגעשטעלט. — אינעם זאג מיר, דערקאנט און מיר דעם נביא פון בארג ברמל קאן דען א מאן מיט קראפט פערזאנלעך ווערען אין א'אלטען, צובראכענעם מאן. איך האב מיר אפגעשוירען די האר, וועל איך וועס, אז עס געמוזען זיך מענשען, וואס וועלען מיר גוט בע-צאלען פאר יעדער האר בעזונדער, וועל מינע האר וועלען זיין גוטע פא-נישט פאר יוסף און אנדערע, דאס איז פיל בעסער פאר דעם שווער, וועל נער זאל דעם נישט דערקענען? און יוחנן דעם א'אלטען?

געקומען פון טבריה—דארט האט ער נישט קיין ערפאלג, עס איז איהם נישט געלונגען צו שטארקען די דאָרטיגע איינוואוינער גענען יוסף'ן די אנטוואר-נער פון טבריה זענען געטריי געווען יוחנן, נאך וועט דער סקע-קעטאר פון קעניג אנרייכט, וועלכער איז ווער אג-פיהרער געווען, איז אוועק צו די רוי-פיהרער האבען זי שוין נישט געקעמט במשטעהן. יוחנן האט געזעהן, אז זי-נע מענשען פערלאזען איהם, האט דאס אויף איהם שטארק געוויקלט און ער איז קראנק געווארען.

אויסערדעם האט יוחנן שטארק גע-לימען צוילעב זינע קינדער. אומוסט האט ער זיין ווער און פאל-סער ערזאמט, זי זענען נישט געקומען. רעוואל און חסר ווענען שטענדיג זיין פריי געווען. ער האט געזעהן דאס פלייך, וואס ברענגט אין דעם הארץ פון זיין קינד, דעם שטייכלע אויף די ליפען פון זיין מאכטער און דאס איז זיין פייסט געווען פאר אלע פלערען. אומוסט אבער האט ער אינעם גע-שיקט שלוחים זיין ווער, ער האט גארנישט געקאנט ערפאהרען וועגען זיין.

און זי גרויס זענען נאך געווען די יסורים פון דעם יודישען העלר, בעת ער האט זינגעווען ווי דאס יודישע פאלק איז צושטעלט, עס גלויבט נישט, עס הענטט צווישען הימל און ערד, יוחנן האט זעהר גוט פערשטאנען, אז זאגאר צווישען זינע פריינד געפוי-גען זיך פערזאנען, וואס צווישען, וועלכע וועסען נישט וואו זיך צו ווע-רען אין וואסען אים אויף דער צו-קומפט. (פארמאציע)

משה אש

צום 100-יגעהריגען יובל פונ'ם

אלטען בית-המדרש.

(תקציר - תרצ"ד).

5.

(פארטזעצונג)

ט"ז אלול תקפ"ב (1822) האבען די פעכטער שעפער און היימאן זיך גע- ווענדעט צו דער קהלה מיט א מעמל- ראל, אין וועלכען זיי האבען פארגע- שטעלט זייער שלעכטע פינאנציעלע לאגע, צו וועלכער ס'האט גורם געווע- זען דער ווידערשטאנד פון דעם גרעס- טען טייל בעלי בתים נישט צו צאה- לען דעם קריפקע שטייער, און גע- ברענגט די פעכטער גרויסע פערלוס- טען; אין דער צייט ווען די שכירות פון רב און אנדערע נויטיגע אויסגאבען, מיט וועלכע די בעלי קריפקע זענען בעלאסטעט, בעטרעפען 7.50 ר"ט ווע- כענטליך, זענען די הכנסות העכסטענס ביז 5 ר"ט-דעריבער פערלאנגען זיי, אז דער רב מיט די יידישע זאלען אויס- רופען אין דער שוהל און בית המדרש א חרם אויף די אלע, וואס קויפען פלייש, נישט-אבצאהלענדיג דעם קריפ- קע פאדאטעק. אין גענעפאל וועלען די פעכטער זיין געווינגען צוריקצו- נעמען דעם שאדען, וואס זיי האבען געליטען במשך דער צייט, און דעם רב נישט צאהלען זיין שכירות. אזוי אבער, ווי דאס ב"ד צוואמען מיט די מנהיגי הקהלה, האבען נישט געוואלט ערפילען דעם פערלאנג פון די פעכטער, האבען די לעצטע מקיים געוועזען זייער התראה און אויפגעהערט צו געבען דעם רב רעגולער זיין שכירות. העכער א יאהר האט געדויערט דער קאמף פון די ראשי הקהלה מיט די קריפקע-פעכטער. ערשט אנפאנג 1824 איז געקומען א פערארדנונג פון וואר- שא, אז די קריפקע אין אונזער שטאט ווערען אבגעשאפט, און דער קאנטראקט פון דער קהלה מיט די פעכטער שעה- נער און היימאן אויפגעלעזט.

די מעהערע בקשות פון רב צו דער קהלה, דאס מען זאל איהם רע- גולער צאהלען זיין שכירות, האבען

ער האט אויסגעפארגט לבנין בית המדרש און 400 גילדען אויסצולייזען דאס פלי קודש.

די מאנאטליכע ראטען, וואס וועלען איינגעצאהלט ווערען דורכ'ן זעלבען פעכטער זאלען זיין אלס גרונד-קאפי- טאל אויפגעוויזען א גרויס בית המדרש מיט אנ'ערות נשים, אזוי ווי עס איז געוועזען פריער געפלאנט.

דער נייער פעכטער האט זיך גענו- מען ענערגיש צו דער ארבייט און געהאט מעהר מול, ווי זיינע פארגע- נער, איינקאסירענדיג גרעסערע סכומים און האבענדיג דאביי א שעהנעם ריוח. דאס האט אבער נישט געשמעקט א גרויסען טייל בעלי בתים, וועלכע נישט געענדיג זיך ארויסדרעהן פון דער שטארקער קאנטראלע, וואס דער פעכ- טער ראטשילד האט געפיהרט, זענען געוועזען געווינגען צו צאהלען דעם קריפקע-אבצאהל, און זיי האבען זיך דעריבער געוואנדען מיט א פראטעסט צום יודישען בעאמטען אין מאגיסטראט, וועלכער איז געוועזען בעשטימט אלס שטייער-אויפמאהנער פון כשר'ן פלייש.

דעם 4-טען סטיטשען 1825 האט דער אורזאנד-מוניציפאלני (מאגיסטראט) אין א בריקע אונטער'ן נר. 12 צווייטען געטהן די ראשי הקהלה, אז דער בעאמטער פון פאדאטעק פון כשר'ן פלייש, וועלכער איז דורכ'ן הי- גען מאגיסטראט בעשטימט צו דעם צוועק, ברוך בארמאך, האט מוריע גע- וועזען, אז די טשענסטאכאווער קהלה, טראצדעם וואס זי האט בעקומען אפי- ציעלע מיטטיילונגען פון דער גובער- נע אויס ווארשא, פון ווילנער פא- וויאט, און לעצטענס אויך פון טשענ- סטאכאווער מאגיסטראט, אז די קריפקע איז אבגעשאפט, נעהמט די קהלה דאס נישט אין אכט און בענוצט זיך וויי- טער מיט דער קריפקע. דאריבער איז דער „אורזאנד-מוניציפאלני" מיט דעם איצטיגען בריקע מתרה די היגע קהלה צום לעצטען מאל, דאס אויב די פרנסים וועלען זיך ווייטער האלטען אין זייער ווידערשטענדיגקייט, און עס וועט צו דעם מאגיסטראט ווידער קומען א מסירה וועגען זעלבען ענין, וועט די שטאט- מאכט אדורכפיהרען א שטרענגע אויס- פארשונג, און אויב עס וועט זיך ארויס- ווייזען אז דאס איז אמת, וועלען אלע וואס האבען א שולד אין דעם ענין שטרענג געשטראפט ווערען.

פערשטעהט זיך, אז נאך אזא בריף האבען די פרנסים געמוזט אויפלעזען זייער קאנטראקט מיט זייער ראט- שילד און צוריקגעבען איהם וויינע 1600 גילדען קויצע, צוליב דעם איז די קהלה געבליבען נאך ביי א גרע- סערען דלות, ווי פיהער, און פון אלע שטענען חלומות, ווי וועגען א שענער שוהל, גרויס בהמ"ד, אויסלייזען דאס פלי קודש-איז גארנישט געווארען.

איבעראל מחותנים. דאס ליגט אין אונ- זער בלוט. מיר זענען די אמת'ע מנחם מענדילס, וואס זייער חיות איז צו פליהען, רייטען, מאכען א הארמירער.

האבען מיר בעקומען א קאנסטיטוציע, וואס גיט די מעגליכקייט צו האבען אין פוילען א שטארקע רעגירונג און טעמט צוועק ביי די פערשידענע פאר- טייען מיט זייערע דעמאגאגישע און אפמאל שערליכע אידעאלאגיעס די מאכט פון שטערען די רוז און ארד- נונג אין לאנד.

פרעהען זיך די אנהענגער פון דער היינטיגער רעגירונג און עס פרעהען זיך אויך די יודען. ארענעט מען איין א גאטעס-דינסט אין דער יאטאג-גאר, מוז מען דאך אויך איינארדנען א גא- טעס-דינסט אין דער יודישער שוהל. ווייזט זיך אבער ארויס, אז ביי אונז איז געווען א דאפעלטער יהי רצון: פרייטאג איז פארגעקומען א תפילה אין דער נייער שוהל און זונטאג אין דער שטאדט-שוהל.

די יודען הויבען מיט די פלייצעס און ווייסען נישט וואס דא קומט פאר און זיי בעטען זיך ביי מיר וועגען אג'אויפקלערונג. איך קאל אייר, אבער, רבנות, ביי מיין בעסטען ווילען נישט געבען די נעהעריגע אינפארמאציעס... איין זאך ווייס איך, אז גערופען אין דער נייער שוהל האט אג'אויג-גערופע- נער ווייטשאפטליכער בלאק, וועלכער האט אויך געהייסען די גאנצע יודישע בעפעלקערונג מאנעפעסטירען. האט די קהלה פערדראסען, וואס יחידים דער-

זיסקינד מאיאָרטישק נ"ע

צו די שווישני פון א יונג-פערשטאָרבענעם עסקן.

בעט, אין וועלכען ער איז געלעגען 24 יאהר. עס איז זיך לייכט פארצושטע- לען, ווי עס האט אויסגעזעהן די פלע- גע, אויפזיכט און פרזיהונג פון דעם קינד ביי אזאלע אומשטענדען. מיט אונגעווענער שוועריגקייטען האט דאס קינד זיך דערהאלטען נאך א 2-3 יאהר אין. דער פאלקס-שולע און שוין געמוזט זארגען וועגען מאָרגען. צו 13 יאהר האט איהם געטראפען די וועלט- מלחמה און אונטערגעבראכען אלע פלע- גער וועגען א „סטאבילער" צוקונפט.

זיסקינד מאיאָרטישק ווערט א פער- קויפער אין די זייער-צייט בעריהמטע „פאפלארקע" געוועלבער, שפעטער אג- געשטעלטער אין א היגער פירמע, אבער פון דעם אלעס האט ער נישט געהאט קיין מעגליכקייט אויסצואלעסן סיי דעם קראנקען טאטען, סיי די גע- זונדע משפחה און די פאמיליע בע- שליסט איהם אוועקצושיקען נאך קע- ניגסהוטע (דאמאלס דייטשלאנד) צו א ווייטען קרוב, א רייכען אינדוסטריע- לער, זעהר שווער האט דער 15-יאהר- ריגער בחור געמוזט ארבייטען ביי פרעמדע מענשען ביז דער קרוב האט זיך איבערצייגט אין דער עהרליכקייט, ארבייטאמקייט און געוויסענהאפטניגקייט; ערשט דאמאלס ווערט ער אג'אנגע- שטעלטער אין דער פירמע פון זיין

...איז עס דען נישט מערקוירדיג, ווען אויף דער לויח פון זיסקינד מאיאָרטישק, א מענש נאך אזא יונג- נער, קוים 33 יאהר אלט און נישט קיין דאג-געבוירענער, נאר געקומען אין אונזער שטאט אלס 15-יאהר- גער בחור, נעמט אנטויל די גאנצע יודישע בעפעלקערונג און אויך א גרויסער טייל נישט-יודען; איז עס דען נישט מערקוירדיג, וואס אט דער טשענסטאכאווער יונגער מענש האט בעוויזען זיך דא צו ערווערבען אזא צוטורי, אזא פערעהרונג, אז די גאנצע שטאט קלאנגט און וויינט, ווייל מיר ווייסען, אז נישט גע- שטארבען איז ער בלויז פאר זיין משפחה, נאר פאר דער גאנצער שטאדט.

מיט אט די ווערטער הויבט אן זיין הספד דער ראבינער פון קעניגס- הוטע ד"ר קאהלבערג ביים אפענעם קבר פונ'ם יונג-פערשטאָרבענעם טשענ- סטאכאווער בן-עיר.

א קינד פון דורכשניטליכע פאלקס- מענשען, דער פאטער א שניידער, אבער ווען דאס קינד איז קוים אלט געווען 5-6 יאהר האט דער פאטער אנגעהויבען צו קרענקען און באַלד האט איהם די קרענק צוגעשמידט צום

עפענטליכער ראנק.

א גוטע עצה פון מיינעם א בעקאנטען האט מיך פעהליטען פאר דעם אויס- זיכטלאזען צישטאנד. א פאר חדשים צוריק, בעת כ'האב שוין גאָרנישט גע- וואוסט, מיט וואס איך קאן מיר העל- פען, האב איך בעשלאָסען אויסצופיר- בירען די טאבלעטקעס „סאָגאל". אויב דאס וועט דיר נישט העלפען, וועט דיר שוין גארנישט העלפען, האט מיר געזאגט מיין בעקאנטער, וועלכער האָט געוואוסט, וויפיעל פערשידענסטע מיט- לען איך האָב שוין אויסגעפרובט. שוין נאָכ'ן איינגעהמען א פאר טאבלעטקעס האָב איך דעפיהלט, אז די שמערצען טרעטען אָפ און כ'האָב ווידער געקאנט רוהיג שלאָפען. היינט בין איך פולשטענ- דיג געזונד און כ'פיהל זיך ווי ניי-גע- בוירען. דעריבער קאן איך אלע ליידענע- דע געבען נאר די עצה: נעהמט די טאבלעטקעס טאנאל און איהר וועט פטור ווערען פון אייערע שמערצען.

מיט הארציגער בעגריסונג ווי שימאנסקי באַשענדיג, גארבאריע.

איך האָלט עס פאר מיין אנגענועהמע פליכט מיטצושטיילען איין פאלגענדעס: לאָנגע יאהרען האב איך פערבראָכט ביי מיין וואַרשטאָט, נישט אָנגעבענדיג זיך קיין חשבון, וואס פאר א געפאָהר ס'טראַנט איך זיך די קאַלעס שטיינגערנע פאָדלאָגע. געוועהנליך, ווען ס'לעגען אָנקומען די קעלטען, פלעג איך פיה- לען עפּים אַ מיין רייסעניש און ברעכע- ניש אין די גלידער און ביינער, אויף וואָס איך האב נישט געלעגט קיין גרויס אַכט. אבער ליידער! שווער בין איך דערפאר בעשטראַפט געווארען. אין משך פון דער צייט האבען זיך די שמערצען אַלץ מעהר פערערגערט, אזוי אז נאר מיט גרויס אָנשטרענגונג האב איך געקאנט קומען צו דער ארבייט. כ'האב בעקומען א געפעהרליכען רעו- מאַטויז! וואס ווייטער זענען די שמער- צען געווארען אַלץ שטארקער און אַלץ עשטער האב איך געמוזט פלייבען אין בעט. כ'האב זיך געפיהלט שווער חרוב. עס האט מיר געדראָהט צו מווען אינ- גאנצען איבעררייסען די ארבייט. אַבער

טערמין פון די וואהלען צום שטאדט- ראט און פונדעסטוועגען קאכט שוין אין אונזער יודיש קסטעלע און די טעמפעראטור איז שוין גאר א הויכע- עס קאכט און זידט און עס איז א סכנה, אז עס זאל זיך נישט... כווייל מיין מויל צו קיין ביז נישט ברענגען. די אינציאטיוו וועגען שאפען א ווירטשאפטליכען בלאק איז געקומען פון סוחרים און פאגריקאנטען פעראין און אויף דער ערשטער זיצונג זענען גערופען געווארען: דער סוחרים און פאגריקאנטען-פעראין, די האנדווער- קער ארגאניזאציע, בייזע קליינהענע- דלער פעראיינען. און-אויך דער בעל- בתים פעראין, פארוואס אייגענטליך אויך נישט די לאקאטארען? .. הכלל, מען האט געמאכט א בלאק, שפעטער האבען עטליכע ארגאניזאציעס זיך צו- ריקגעצויגען. האט מען נאכאמאל גע- רופען און דאסמאל אויך שוין פאלי- טישע ארגאניזאציעס. זענען העלפט יא געקומען און א העלפט האבען צו- געשיקט בריף, אז זיי ווילען נישט. זיי ווילען יא, נאך היות ווי דאס טויג נישט און מיט יענעם זענען זיי נישט מסכים ווילען זיי נישט נעמען קיין אג- טייל.

וואס פונדעם וועט ווערען, איז נאך נישט בעוואוסט. מיר זענען דאך דא- רויף יודען, אז מיר זאלען זיך היצען און טהון להכעיס. דערווייל אַבער, רבנות, איז דאס קסטעלע הייס און איי- דער נאך וואס-ווען קאכט עס שוין ביי

לויבען זיך ארויסצוטערעטען אין נאָמען פון דער גאנצער יודישער בעפעלקע- רונג איינגארירענדיג דערביי די אמת'ע פאָרשטעהערשאפט-די קהלה און האט בעשלאָסען צו רופען די בעפעלקערונג טאָקע צו מאָניפעסטירען נאָר א גאָטעס- דינסט האט זי בעשטימט אויף זונטאג און אין דער שטאדט-שוהל. דער רעוולוטאָט איז געווען, אז דער „ווירטשאפטליכער בלאָק" האט איינ- געארדענט א גאָטעס-דינסט פרייטאג אין דער נייער סינגאָנע און מאָני- פעסטירט האבען זיי נישט. נאָר מא- ניפעסטירט האט די קהלה, די האַנד- ווערקער - ארגאניזאציע. די שולען „ברית-החיים" און „ביתר". דערפאר אַבער איז זונטאג פאָרגעקומען א גראַני- דיעזע נאָטעס-דינסט אין דער שטאדט- שוהל, וואו עס זענען געווען אנווע- זענד די פאָרשטעהער פון דער מאַכט און וואו מען שמועסט האט די פיי- רונג געמאכט א אימפאָאָנטען איינדרוק. א, וואס איהר פרעגט, אז דאס וואס יחידים האבען זיך דערלויבט צו רי- פען וועגען גאָטעס דינסטען און מאָני- פעסטאציעס זאל שמעקען מיט פאלי- טיק, זאג איך אייך אפּענהערציג, אז איך האָב נישט קיין ידיעה וועגען דעם. איבריגענס, איז דאס נישט מיין גע- ביעט, איך דארף נאָר פערצייכענען דאס וואס איך זעה און הער. פערציי- כען איך טאָקע אז מיר האבען געהאט א דאָפעלטען יהי רצון...

דאס קעסעלע קאכט שוין...

עס איז נאך נישט בעשטימט דער

וואָס געהערט, וואָס געזעהן.

צו די ה"ה גנבים...

אירער איך געה פערצייכענען מיין „וואָס געהערט און וואָס געזעהן", מוז איך מיר ווענדען צו די ה"ה גנבים פון דער שרייבער. פראנציש מיט א וואָרונג:

חברים! זייט וויסען, אז איך וועל רעאגירען אויפ'ן עריכטליכען וועג געגען אייערע מילאסע גנבות, וואָס איהר בענעטע בונגע מיין פראצע.

אין א רייהע פראווינצער צייטונגען ווערען איבערגעדריקט מיינע פלעיע- טאנען, אַרטיקלען אויף. וואָלט איך נאָר נישט געהאט דאָגעגען, ווען איהר גיט צו מיין אונטערשריפט (די צייטונגען געפונען זיך ביי אונז). ווען איהר אַפער דערלויבט זיך אויך צו אָנגעבענען מיין גאָמען, מוז איך אייך זאָגען: האלט! דאָס וועל איך אייך בשום אופן נישט דערלויבען, איך וועל אייך מווען אַנקלאָגען פאר א מילאסע גנבה.

און אט איינע פון א סך:

אין נומער 2 פון „טשענסטאכאווער צייטונג", געדריקט דעם 12-טען יאנו- אר 1934, געפונט זיך אין „וואָס גע- הערט, וואס געזעהן" צווישען אנדערע אויך א קאפיטעל א.נ. „גידור", אין וועלכען ס'ווערט געשילדערט, אז אין שטאט אַמאל האָבען יודישע עלטערען געשטרעבט זייערע קינדער מגדל צו לתורה לחופה ולמעשים טובים, זענען

זיי היינט מגדל לגליטש, לאַנאָטעס וואָסנען טובים.

אט פון דעם האָבען עטליכע פרא- ווינצער צייטונגען געמאכט א פלעיע- טאָנעל, איבערגעדריקט עס אות באות און אַנשטאָט פסעוודאָנים „ליתן" אונ- טערגעשריבען „איס". די ערשטע צייטונג, וועלכע האָט זיך דערלויבט אויף דעם איז געווען, אויב כ'האָב נישט קיין טעות, „די קיעלצער ציי- טונג", שפעטער די „זאָנעלעמביער ציי- טונג", כאטש די לעצטע פערענטפערט זיך, אז זי האָט עס שוין גענומען פון דער קיעלצער, דאן האָבען נאָך אג- דערע צייטונגען דאָס איבערגעדריקט און אַלץ מיט דער אונטערשריפט „איס".

לכן, ווארען איך אייך צום לעצטען מאל, אז איך האָב גאָרנישט געגען דעם, וואָס איהר בעראבעוועט מיין פראצע, נאָר זייט אויף אזוי פיעל אנ- שטענדיג און אלס שר פאר מיין אר- בייט שרייבט כענס וואנטער דעם ריכ- טיגען נאָמען. וועט איהר אַבער נאָך איין מאל זיך דערלויבען אויף אַזאָ העסליכע גנבה און אונטערשרייבען אונטער מיין ארבייט א פרעמדען נא- מען, וועל איך מיין רעכט געפונען. זייט געווארענט, ה"ה גנבים!...

א דאָפעלטען יהי רצון.

מיר, יודען, האָבען זיך ליעב צו קהל'ען, צו טאראאמעווען, צו זיין

קרוב, וואו ער איז פערבליבען ביז זיין לעצטען טאג.

זייענדיג מאַטעריעל ווי עס איז פערזאָרגט, האט דער יונגער מאַיגאר-טשיק מיט זיין געבוירענעם אינסטינקט נוצליך צו זיין דער געזעלשאַפט, און געהויבען זיך צו אינטערעסירען מיט דעם יודישען געזעלשאַפטליכען לעבען פון קעניגסהוטע.

אַליין אַ פּוילישער יוד, וואס איז נישט בעליעבט געווען איבריגענס ביי די ייִדישע יודען, האט ער דאך בע-וויזען אַריינצודרינגען אין זייערע קריי-זען און מיט זיין אמת - גוטער נשמה און איבערגעבענהייט פאַר דער יודי-שער זאך האט ער געפונען זייער צו-טרוי אַזוי ווייט, אַז אַלס 18-19 יעה-רנער יונגעראַמען האט ער זיך שוין געפונען אין די פאַדערשטע רייען פונם דאָרטיגען געזעלשאַפטליכען לע-בען.

און נישט נאר ביי יודען, נאָר זא-גאַר ביי דער נישט-יודישער בעפעל-קערונג, בעזונדערס ביי דער פּוילישער בעפעלקערונג אין אויבערשלעזיען איז ער נישט-ווייניגער בעליעבט געווען. גענוג וועט זיין אַנצווייזען אויף זיינע בעציהונגען צום פּוילישען אויפשטאַנד-קאָמיטעט אין קאַטאַוויץ, פון וועלכען ער האט בעקומען אַנאייזערנעם בריף, וואס גיט איהם דאס רעכט און די מעגליכקייט פריי צו אינטערוויענירען אין אַלע אַרגאַנען, וועלכע אונטער-לי-גען דעם פּוילישען אויפשטאַנד-קאמי-טעט. וואס אַזאַ דאָקומענט האט בע-דייטעט אין דער דאמאלסדיגער צייט אין אויבערשלעזיען אין דער האַנד פון אַזאַ איבערגעגעבענעם עסקן איז זיך לייכט פאַרזושטעלען און מעהר ווי איין צעהנדיג יודישע יונגעלייט פון גאַנץ פּוילען, וועמען יענע צייט האט פּערזאָנלעך אין די אויבערשלעזישע געבייטען וואָלטען וועגען דעם גע-וואוסט צו דערצעהלען.

די בהלה צייטען פון דער מלחמה, אויפשטאַנד און פּלעביסציט שטייט זיך איין. קעניגסהוטע, צוגלייך מיט אַנדע-רע שטעט ווערען פּויליש. עס קומט פאַר די איבערוואַנדערונג פון טויזענ-דער פּוילישע יודען נאך אויבערשלע-זיען; ווער עס אַרדענט זיך נאָר איין, דער האט פרנסה. מען דאַרף דעריבער זאָרגען וועגען אַ יודישער געזעלשאַפט וואס זאָל דער איינגעוואַנדערטער יו-דישער יונגענד שאַפען אַ געהעריגע געזעלשאַפטליכע סביבה. זיסקינד מא-יאַרשטיק שאַפט דאמאלס דעם גאַנצ-נאַלען ספּאָרט-קלוב „מכבי“, אין וועל-כען עס קאָנצענטרירט זיך בוכשטעב-

ליך דאס גאנצע יודישע קעניגסהוטע. סיי פּוילישע, סיי דייטשע יודען. זיינע ספּאָרט-אימפרעזעס האבען אַנאָבקלאַנג אין אַלע גרעסערע שטעט פון פּוילען, ווי אויך אין וועלט-פערבאָנד „מכבי“.

ער שאַפט אַ „פּעריען - קאָמיטעט“, וועלכער האט דעם ציעל צו שיקען די שוואַכע יודישע קינדער אין דער צייט פון די שול-פּעריען אויף די זומער-קאַלאַניעס.

ער איז טעטיג אין אַלע יודישע אינ-סטיווציעס און איז שטענדיג גרייט נישט - קוקענדיג אויף זיין שווערער קראַנקהייט צו דיענען יעדען איינצי-גען מיט וואס ער איז נאָר אימזשאַנד.

מיט יעדען יאָהר איז פּערהאַן מעהר צו טהון, ווייל מיט יעדען יאָהר ווערט ענגער די לופט פאַר דעם יוד עקאָנא-מיש זיך אויסצולעבען. עס שטען זיך אַהן אויפּהער די פּערשידענע ספּעציע-לע אויסנאָהם-געזעצען פאַר דער יודי-שער הויזערריי, וואס שטעלט מיט זיך פאַר אַנגענומענע פרנסה-צווייג פאַר דעם צוגעוואַנדערטען יודענטום-אומע-טום איז זיסקינד מאַיאַרשטיק און א-מעטום העלפט ער אויף ווי ווייט עס איז נאָר מעגליך.

אַ בעזונדערע פּאָטערליכע בעציהונג ווייזט ער אַרויס די „ויתקין-חלוצים, שאַפט פאַר זיי קבוצות, וואו עס מא-כען דורך די הכשרה צעהנדיגער יונגעלייט, און בעזונדער האַרצרייטענד איז געווען זייער טרויער, ווייל ער איינער האט זיי אַלץ פּערשאַפט, בוכ-שטעליך אַלץ.

עס קומט אַן דער היטלעריזם, דער פּערשטאַרבער איז גראַד אויף קו-ראַציע, ווייט פון וואוין - אַרט, אָבער מיט זיין צוריק אַהיימקומען שטעלט ער זיך גלייך אין דער שפיץ פונם אַנטי-היטלער-קאָמיטעט, וועלכער ענטוויקעלט תיכף אַ זעהר אינטענסיבע אַרבייט צו פּערלייכערען דעם שווערען גורל פון צווינגען ברידער, וועלכע זענען גע-צווינגען אויסצוואַנדערען פון דייטש-לאַנד.

נישט צו דערשאַצען איז זיין בע-ציהונג בנוגע דער טשענסטאָקאווער יודישער קאַלאַניע אין קעניגסהוטע, וואו ער דיענט זיי אויף יעדען געבייט מיט ראַט און טהאַט. עס שאַפען זיך עקאָנאָמישע פּעראיינען, ווי פאַר האַנד-ווערקער, קליינע-האַנדלער א. ד. גל. אומעטום איז דער פּערשטאַרבענער געווען טעטיג; שטעט זיך אַ גמילת-חסדים קאָסע ווערט אין דער ערשטער רייעה געשטעלט זיסקינד מאַיאַרשטיק. ליידער האָט דער טויט נישט ער-לויבט ער זאָל קאָנען פאַר דער דאָזי-גער אינסטיטוציע עפּנס לייסטען. און זעהר ערשיטערענד איז געווען,

פ. בלומענקראַנץ.

טעאטער=נאָטיצען.

„דער אורטייל“, אַ הינקעל אין בראַזיל“ אויפגעפיהרט דורך היים סאַנדלער א. א.

די פּראָווינץ האָט שוין אַ מזל אַזאַ: מ'קומט צו איהר עפּי רוב נאָכ'ן אָב-בליהען, מיט'ן זכות פון עבר. צום דאָזיגען „עבר-אַרטיסט“ גיט מען פיעל מאָל צו נישט-דערגאַנגענע שפילער און מאַזי מוכה דעם פּאָ-ווינץ מיט „קונסט“.

איינער פון אַ סך פּאָקסען, וואס דערמאנט זיך מיר צופעליג: אין זיינער צייט האָט אויפגעטרע-טען אין די פּוילישע אָפּערעס אַ נישט קשה'דיגע יונגעריין. איז זי, ווי דרך-העולם איז, אַלס געוואָרען. מילא, אַז מווערט אַלס און דערצו אַ פּעריהמהייט, דאָרף מען טהון אַזוי: אָדער וואָרעמען זיך אויף דער זון, אָדער שרייבען זכרונות. איז אָבער צו „מזל“ דאָ נאָך אַנעפּודה פּאַר'ן דאָזי-גען סוג אַרטיסטען, דהיינו: מ'נעמט צונויף עטליכע אַרויסגעשטויסענע אַ-דער נישט אַריינגענומענע שפילער, מ'אַרדענט איין טורנעען - און הימעל עפען זיך!

ווען ס'דערמאנט זיך מיר היינט, ווי די, אין דער ברייט צעוואַקסענע „יפה-פיה“ איז געשטאַנען ביי אַ צונויפגע-שטיקעוועט פּענסטער און אויפגעפיהרט די בעקאנטע סצענע פון „מאָדעם-בו-טערפליי“, פּערליר אין נאָך מעהר דעם חשק און צוטרוי צו די דאָזיגע ספּעציעל פאַר דער פּראָווינץ „צונויפ-גע'וואָלטע“ אַנסאַמבליס.

ווארום וועגען די דעקאָראַטיווע ע-פעקטען איז שוין לאַנג אָבערדעט. אָבער זעהענדיג, ווי אַזאַ „יפת-תואר“ האָט די העזה צו שפילען אַלס יונגע, בע'חנ'טע, שטייליגע יאַפּאַנערין, האָט זיך דעמאָלט געשטופט אין קאָפּ אַנ-אַנדערע קשא, ס'האָט פשוט-נישט חוטא צו זיין מיט די רייז-געאָהרט: פּונדוואַנען נעמט זיך אַזאַ דעמבענער יצר-הרע צו „אַנענלענדער“ (אפילו ווען ער איז אַ פּוילישער אַרטיסט) צו ווען פאַרשטעהער פון די אַלע אויבענ-דערמאנטע און אַנדערע אינסטיטוציעס האבען ביים אָפּנעם קבר בעוויינט סיי זיין יונגען טויט, סיי זייער פּעריהומט. קייט.

דאס יונגע לעבען פון פּערשטאַרבע-נעם האט בעוויזען, ווי אַזוי ס'דאַרף לעבען אַ קינד פון פּאָל - פּאָר'ן פּאָל.

עהרע זיין אַנדענקען.

ד. קאָניצעפּאָלער

פּערליבען זיך אין אַזאַ צעקוויטשענ-דיגער „שעהנהייט“. זיי זענען דאָך נישט קיין פרייערס, די ענגלענדער (בעווייזען - איבעריג).

אָבער נאָך וואָס אַ סך דבר'ען גע-זינגען האָט מען: אהיימגעגאַנגען אין 12 איז מען - האָט מען שוין יוצא געווען חובת אָפּערע...

געוויס איז דער דערמאנטער עפי-זאד נישט לגמרי אַנאַלאָגיש צום בע-ריהרטען ענין. פּונדעסטוועגען איז ער אויפגעוואמען אַ דאַנק אַ געוויסער אַסאַציאַטע.

סאַנדלער איז באמת אַ בעגאבטער אַרטיסט און אויך דאָס מאָל אונז גע-וויזען עטליכע זעהר געלונגענע מאָס-קעס (אַלס גענעראַל אין „אורטייל“ און אַלס מאַניש קריפעל אין „אַ ווינקעל אין בראַזיל“) און געהאַט דערצו צו זיך עטליכע נישט שלעכטע שוישפי-לער, אָבער פּונדעסטוועגען האָבען די פאַרשטעלונגען איבערגעלאָזט אַ ביי-געשמאַק.

סבות?

שוין נישט רעדענדיג וועגען אויס-שטאַטונג, וועגען וועלכער די אַרומריי-זענדע שוישפילער קלערען ווייניג (אפּשר זענען זיי גופא נישט שולדיג), האָט צ. ב. אפילו „דער אורטייל“ נישט געמאַכט קיין געהעריגען רושם. קודם כל בעפעלעט מען ליידער אין אַזעלכע פּאַלען אַנאַרטיסט, צי ר'איז געאייניגט צו נישט: דו מוזט זיין אַנ-אַמאַנט און שרייען צו אַנאַלעטער יו-דענע אָהן איין צאָהן אין מויל בזה הלשון:

- דיינע וויספּערדיגע צייען פער-כשוף'ען מיד!

אָדער מ'נעמט גאָר, אָהן עין-הרע, אַ אשה פון אייניקלעך און מ'הייסט איהר זיין אַ רייצענדע, פּערפיהרערי-שע, לאַמיר זאָגען, שפּאַנין... טעא-טער כידוע דאָרף שאַפען אילוזיע. זעהענדיג אָבער ווי אזא בע'חנ'טע, עטוואַ גינדעריגע אשה, ה'נדל'ט זיך צו אַנאַפּיציר און שטעקט אַריין, פיעשטשענדיג זיך, איהר קליינעם פינגער אין מויל אַריין צושוואומט - נישט צו פּערזונדיגען זיך מיט די רייז - די אילוזיע און נישט ווילעג-דיג טראכט דאמאלס אודאי יעדער צו-שויער, וואָס איז בעטראפּעלט מיט אַ מאַוסער יודענע, אַז אויב דער, וואָס דרעהט זיך אויף דער סצענע, האָט זיך צוליבט מיין בילעט פּערליבט (הגם אויף צוויי שעה) אין אַזאַ „יפת-תו-

אר“, האָב איך זיך אודאי געמעגט פּערליבען אין מיין „בע'חנ'טער“ צור-רה, צוצאָהלענדיג מיר אַזאַ „מאַט-ניע“.

בקצור: אויב „דער אורטייל“, אַלס לייט, דראמע, האָט גור געהאַט בעוואָרענישען, איז דאָס אויפפיהרען פון אַזאַ „שמאַנ-צע“ ווי „אַ ווינקעל אין בראַזיל“ לגמרי נישט געווען אויפ'ן אָרט.

עמך ישראל צריכין פרנסה: האָט מען אויסגעזוכט אַ מעשה מיט פּראָט-טיטוסקעס, חסידישע טענץ, האַרצריי-סענדע געשיכטע און אַלפּאַנסען, כדי ס'זאָל „נעמען“.

סאַנדלער, ווי שוין אויבען געזאָגט, האָט געשאַפען אויך אין דער זאך זעהר אַ שעהנע מאָסקע, אָבער ער האָט אונז נישט איבערצייגט און פשוט געלאנגווייליגט מיט'ן פאַרג אַפּאַריזמען, סענטעצען און אויסגעדראַשענע פארא-דאָקסען.

די מאָסקע איז באמת ענליך צום „דר. דזשיקל און מר. הייז“, אָבער אין לעצטען ווערק ווערט אכ"פ בעריהרט אַ געוויסער פּראָבלעם (נישט וויכטיג צי ער איז וויסענשאַפטליך אויסגעהאַלטען) מ'ווייל ווייזען די אינאָלירונג פון גוטס און שלעכטס דורך דער הילף פון גע-וויסע מיטלען.

ספּיוואַק, דאָנענען, שטעלט אונז פאַר אַ קריפעל, וועלכער סטראַשעט מיט אויסטערלישע דרשות און זאגט אונז גאָרנישט.

אויב דער מחבר האט אונז געוואלט ווייזען, אז אַ מענש, דורך דער נאָטור פּערפאַקטער, האט אויך בעגעהרען, איז אויך פעהיג צו ליעבען, האט מען דאך נישט געדאַרפט די גאַנצע „מו-זיק“.

מ'האט דאך דאס זעלבע געקענט ווייזען אָהן גאַסען-פרויען, טרוינאָלע רייז און גאַנצער אונטערוועלטישער קלאַפּער-געצייג.

מיט איין וואָרט: די אויפטרעטען פון סאַנדלער און זיין אַנסאַמבלי, הגם מאַכע זענען גאַנץ נישט קשה'דיגע שפילער, האבען אונז ליידער, נישט צופרידענגעשטעלט. און מיר וואָלטען פּערלאַנגט, אַז להבא זא-לען די אַרטיסטען האבען מעהר בעצי-הונג צום פּראָווינץ און מעהר אחריות לגבי דעם יוד. טעאטער.

ביי ארטעריע-פּערקאלאָנג פון די געהירען און פון האַרץ לאָזט זיך דורך אַ טעגליכען געברויך פון אַ קליינעם קוואַנטום נאָטירליך גיטער וואַסער Franciszka Józefa בעקומען אַ לייכ-טען שטחל גאַנץ אָהן שטאַרקען דרוקען.

איז געשפילט געוואָרען 2 מאָל אין טאג און היע האט די פיעסע נישט געהאַט קיין ערפּאָלג.

די ארטיסטען זענען גראַדע געווען גאַנץ גוטע, די בילעטען ביליגע, און קיין עולם איז פאַרט נישט געקומען. די סיבה איז שווער צו געפינען. האָט דאָך טשענסטאָכאו ליעב טעא-טער און ווער שמועסט אַזעלכע פיעסען און פונדעסטוועגען סיידען-אז איך מוז קומען צו דער מסקנא.

דאס זיי, די ארטיסטען האבען נישט קיין מזל...

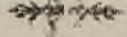
דאָס גרויסע געווינס...

מען רעדט אַזוי פיעל וועגען דעם גרויסען געווינס, וואָס איז אַריינגעפאַ-לען קיין טשענסטאָכאו, האָב איך אייך צו דערצעהלען וועגען נאָך אַ גרויס געווינס, וואָס איז אַריינגעפאַלען אין אַ מזל'דיג הויז.

אויף דער גאָריפּאָלי גאס 21 זע-נען יענע וואָך אין איין נאכט געבוי-רען געוואָרען ביי פיער יודישע פאַ-מיליעס פיער קינדער, צווישען זיי דריי ערשטלינגען. און אין משך פון דער זעלבער וואָך זענען אין דעמועל-בען הויז געבוירען געוואָרען נאָך צוויי קינדער, סך הכל אַ קיימא לץ פון 6 קינדער.

רופט מען אָן דאָס הויז - דאָס מזל'דיגע הויז, אין וועלכען עס איז געווען געוואָרען דאָס גרעסטע געווינס...

לויטן

עקסמיסיעס.

א נאטירליכע ערשיינונג.

כאָטש עס איז היינט ווינטער און ווי עס לויטען די פארשריפטען טאָרען קיין עקסמיסיעס נישט פארקומען, פונ-דעסטוועגן האט מען מיר דערצעהלט וועגען עטליכע עקסמיסיעס, וואס זע-נצן יא פארגעקומען זאגאר אין די ווינטער-חדשים.

אזוי, למשל, דערצעהלט מען וועגען אַנ'עקסמיסיע, וואס איז יענע וואָך פארגעקומען אויף דער פושעמילאָווא גאס, וואו דער "גליקליכער האָז" מיט זיין בני-בית מיט די בעפעכעס זענען זיך געלעגען במחזה עטליכע טעג אונ-טער'ן רעזען און שניי.

אויך האט מען מיר דערצעהלט ווע-גען אַנ'ערב עקסמיסיע, וואס האט גע-זאָלט פארקומען אין דער ערשטער אַלעק, נאָר די לעצטע מינוט איז גע-שען אַ משול און די עקסמיסיע איז "ליידער" נישט פארגעקומען...

אזוי דערצעהלט מען וועגען נאָך אַ רייע עקסמיסיעס, וואס זענען שוין אָדער דארפן אויסגעפיהרט ווערען. מילא, אַז דאס איז אַנ'אומגליק און אַ חורבן פאַר די עקסמיסיעס איז דאָך נישט שייך צו זאָגען, טונדעסטוועגן וועל איך אייך דערצעהלען וועגען אַ עקסמיסיע, וועלכע איז אין אַנהויב גע-ווען טראגיש און האט זיך געענדיגט בכי טוב. נישט אַלע עקסמיסיעס דאַרף מען אַלדז נעמען טראגיש, וואס איהר וועט באלד זעהן פון דער ווייטער בעשריבענער מעשה:

אויף קאָטשדאָלע 13 וואוינט שוין אַ סך יאהרען אין אַנ'עלעגאַנסען, קע-לער-פּאַלאַץ" דער "גביר" ק, וועלכער האט אין זיין פערמגען אַ ווייב מיט אַהן עין-הרע אַ פעקיל קינדערלעך, איין חסרון האט אָבער דער "גביר", וואס אַלץ קען ער, נאָר קיין פרנסה האט ער נישט.

אין דעם דאָזיגען הויז, וואָסדזשען" צוויי ווירטלייט; איינער, וועלכער איז אַ יוד אַנ'אכור, כאָטש ער איז אַ פרומער יוד, ער איז דאָכט זיך זאָגאַר עפּיס אַ פרעזעס אין דער היגער אנורה און אויך אַ דאָזער אין דער קהלה און דער צווייטער בעל-הבית איז אַ יוד, אַ "צדיק דמים", כאָטש ער איז אַ גלוח-א "דאָטש".

דער דאָזיגער "צדיק דמים", דער "דאָטש" האט נישט געקאנט צוקוקען דעם גרויסען צער פון דער פאמיליע ק. און האט דוקא געוואלט, אַז זיי זאלען זיך דינגען אַנדערע פּאַלאַצען, איבערהויפט ווען ער האט זיך דער-וואוסט, אַז זיי האבען אויסזיכטען צו איינעם פון די גרעסטע פּעסימיסטען, וועל-כע גלויבען נישט, אַז מען קאן אי-בערהויפט געווינען, ווערען ביים אַנ-בליק פון דער גרויסער רעקלאַמע וואס ווערט געמאַכט צוליבע דעם געווינע-נעם מיליאָן, פערקאפט פון דער דאָזי-נער ציפער, עס גיט יעדען אַ טאָקע אין אין האַרצען כאָטש זיך אַריין אַ שטענען פון האַפנונג, טאָמער דאָך!...

איבער דער ברייט פון דער אַלעע הענגט אויף אַ לייזונג אויפגעמאַלט דער 1,000,000, מענשען הויבען אויף די קעפּ, עס בעווייזט זיך אין די אוי-גען אַ פייכטקייט און אַ זיפּ רייסט זיך פון האַרצען: אַז ווען דער דאָזי-גער מיליאָן וואָלט אנגעקלאַפט אין מיין טהיר, ווי וואויל וואָלט מיר געווען... פּערהאַנגען אָבער יודען, וועלכע זע-נען צופרידען דערמיט, וואס כאָטש אַנדערע האבען געווינען, דערפאר אָבער איז אַזאָ איינער גרייט צו געבען עצות און אַנוואַרפען פלענער דער גליקליכער קאַלעקטור און די געווינער.

אזוי דערווייז איך זיך, אַז אין דער גליקליכער קאַלעקטור פון דער פירמע וועקסלער זענען אנגעקומען צעהנדיג-גער בריעף פון יודען, וועלכע איילען זיך מיט עצות.

איינער לעגט פאַר, אַז היות, ווי ער

אָנשטענדיגע דירה... פאַר דער פאמיליע ק. איז די עקס-מיסיע געווען אַ טראַגעדיע. זיי האָבען געוויינט און געשאַלטען, זיך בעהאַלטען פאַר די אומגליקליכסטע אין דער וועלט. אויסגעלאָזט האָט זיך אָבער, אַז אנשטאט דעם קעלער, האָבען זיי בעקומען אַ "בעסערע" דירה און וועגען קיין דירה געלד וועט מען זיי, דאכט

זיך, אויך שוין נישט מאהנען. ווי איהר זעהט זענען נישט אַלע עקסמיסיעס אַנ'אומגליק. אַט די עקס-מיסיע וועגען וועלכע איך דערצעהל אייך, איז גאָר אַ "גליק". אָנגעהויבען האָט זי זיך טאַקע טראַגיש, געענדיגט האָט זיך אָבער מיט מזל וברכה - אַלע עקסמיסיעס געזאָנט...

פון האנדלונג-קער-לעבנען.

דער בודזשעט אויף דער סומע פון 1003 זל. ווערט בעסטעטיגט. אויפ'ן אָרט פון די אַרויסטרעטענדע פערזאָנלעכע - מיטגלידער ווערען גע-וועלט די ה"ה יוסף שטנוואַלד, יחיאל מסטאָוסקי, ש. גייטשעטער, ריכנער, לעוואָוויטש און כראָפּאָט.

מעטאל-צער. די פערזאָנלעכע עפענט סטאַרשע א. גאָטליב. דעם פאָרויץ פיהרט ה' האַמ-בורגער.

דער בעריכט פון ה' א. גאָטליב ווערט אנגענומען אין דער בודזשעט אין דער הויך פון 485 זל. ווערט אַק-צעפטירט. אויפ'ן אָרט פון די אָבטרעטענדע ווערען געוועהלט די ה"ה: לאַנצמאַן, באַלזאָס, קאָט, בורשטיין און גאָטעס-מאַן.

לעווער-צער. די פערזאָנלעכע ווערט אנגעפיהרט אונטער'ן פאָרויץ פון סטאַרשי א. ווייס וועלכער גיט גלייכצייטיג אָב דעם בע-ריכט, וואס ווערט נאָך אַ קורצער דיסקוסיע גענומען צו קענטניס. דער בודזשעט אין דער הויך פון 550 זל. ווערט אַקצעפטירט. אויפ'ן אָרט פון די אָבטרעטענדע פערזאָנלעכע-מיטגלידער ווערען אויס-געוועהלט די ה"ה מ. דזאַלאָווסקי, ח. ליפשיץ, גליקסמאַן, זשאַנשינסקי.

א מיטינג וועגען איבערטראַגען דעם נייעם און אַלטען מאַרק.

זונטאן איז אין לאַקאַל פון קליינ-הענדלער-פּעראַייז, ב. יאָסעלעוויטש אַ פארגעקומען אַ מיטינג פון די מאַרק-שטייער וועגען דער גזירה איבערצו-טראַגען די שטעלען אויף זאָוואָדזער. דעם מיטינג האט געעפּענט דער וויצע-פרעזעס ה' מ. עפּשטיין. דעם ענין האבען רעפּערירט די ה"ה דאָנקעוויטש און א. עפּשטיין, וועלכע האבען אויפגעוויזען אויף דער סכנה, וואס ראַהט די יודישע מאַרק-שטעהער וואלט איז אין לאַקאַל פון קליינ-הענדלער-פּעראַייז, ב. יאָסעלעוויטש אַ פארגעקומען אַ מיטינג פון די מאַרק-שטייער וועגען דער גזירה איבערצו-טראַגען די שטעלען אויף זאָוואָדזער. דעם מיטינג האט געעפּענט דער וויצע-פרעזעס ה' מ. עפּשטיין.

פּעס די געזעהרטע קאַלעקטאָרען, אַז זיי זאָלען אין איהר נאמען מאכען אַ מי שפּוּך די גליקליכע געווינער און ביי דער געלעגנהייט זיי פאַרלייגען איהר צו באַרגען 40 טויזענד זלאָטעס יעדער צו 10 טויזענד זלאָטעס און בשכר זה וועט זי זיי פּעראַייביגען אין איהר בוך, וואס זי גיט אַרויס. דערפאַר איז זי מבטיה, אַז אויב זי וועט בקרוב געווינען דעם מיליאָן, אין וואס זי איז זיכער, מחמת אַ בעריה-מ-טע טרעפּערין האט איהר דאס צוגע-זאָגט, דאמאלס וועט יעדער ליטעראט בעקומען צו 50 טויזענד זלאָטעס אלס מתנה און אַזוי צעהנדיגער און צוואַ-ציגער בריעף און אַלע פול מיט עצות, וואס מען זאל טהון. מיט'ן געוואונע-נעם געלד, מיט'ן מיליאָן.

ער האָט געפרובט מזל. ווי ס'ווייזט זיך אַרויס האט זיך טשענסטאכאו נישט צו שעהמען מיט איהרע, עכט-פאַטריאָטישע און נאַציאָ-נאַליסטישע פירגער, "כמיין די כולי-גאנישע סטודענטען און גלאָט אויס-וואורפען.

ווייניג וואס זיי פיהרען זייער וויל-דע העצע אויפ'ן היגען באַדען און ביי דער ערשטער געלעגנהייט בע-פאלען זיי יודען און צושלאָגען זיי מכת-רצח, ווילען זיי נאך פרובירען מזל אין אנדערע שטעט.

אַט ברענגען די ווארשאווער צייטונג-גען אַ גרוס פון אונזערס אַ העלד, אַ געוויסער סטעפאַן פּשעוואנסקי, וועל-כער האט פּערשטעפּעט א ברית-החיל-ניק, אַ ווארשאווער יונגעל און גע-פרובט ביי איהם מזל, געבענדיג איהם אַקאַנט אַ פאַטש. דער ווארשאווער

געווארען נאָר צוליב'ן מאַגעל אין געלד. מען מוז דעריבער זיך בעמיהען אַז די גזירה זאָל ווידער אָבעשטיפט ווערען אויף אַ צייט, צו דעם צוועק ווערט לויט'ן פאַרשלאָג פון ה' אַש בעשלאָסען אויסצוועלען אַ קאָמיסיע, וועלכע זאָל זיך פּערשטענדיגען מיט די קריסטליכע מאַרק שטעהער און צוואַמען אויסאַרבייטען אַ מעמאָריאַל, וועלכער זאָל דורך אַ צעהלריכער דעלעגאַציע פון מאַרק-שטעהער דערלאנגט ווערען דעם שטאַט קאָמיסאַר.

צום סוף זענען געוועהלט געווארען די ה"ה: גליקסמאַן, קראָוויטשיק, גרינ-שטיין, סקאַרופּא, גליקליך, דאָנקעוויטש און ריימאַן, וועלכע דאַרפען אַדורכפיה-רען די ווייטערדיגע אַקציע.

פון בית"ר. אין עלפטען יאהרגאַנג פון זיין טע-טיגקייט געהט דער בית"ר אַריין אין עטאַפּ פון שפּעפּערישע און פּראָקטישע אַרבייט. אזוי למשל, ווערט דער פאַגד "קרן תל-חי", וועלכער האט נאָר ביז-איצט געהאַט די אויפגאַבע צו שאַפען און אויספירען אינסטרוקטאָרען-קורסען ווערט איצט אויך פּערוואַנדעלט אין אַ פאַגד פון שאַפען בית"רישע קאַלאָניעס אין בעזעצען אין א"י.

פּויריגע וואָך האט אויך אנגעהויבען ערשיינען אין ווארשא אַ ביתרישע צוויי וואָכען צייטונג, "המדינה" אין הע-ברעאיש.

עונג שבת אין "מזרחי" שבת פ' משפּטים 4 אַ זייער נאכ-מיטאן קומט פאַר אין לאַקאַל פון "מזרחי" אַלעק 5, אַ עונג שבת מיט דער בעטייליגונג פון יו"ר דעם בע-וואוסען מטיף ר' יוסף שמעון קאָב-לינץ א. א.

אַלע חברים און סימפּאטיקער ווע-רען געבעטען צו קומען פונקטליך און וועלען האבען אַ גייסטיג פּערגעניגען.

דער רייכטער אין געסט, דער שענסטער אין מזרח-פּיגורען דער בעקוועהמסטער צום ווילען

איז דער באַל צדלירא!

פון דער יודענשטאַט-פאַרטיי.

היינט פרייטאָג פונקטליך 8 אָווענד קומט פאַר אַ שיתות חברים אָנגעפירט דורך וויצע-פרעזעס מ. רוזעוויטש אי-בער אקטועלע פּאָליטישע ענינים. מאַרגען שבת 3 נאָפּטימאן קומט פאַר אַ פינה-עברית אָנגעפירט דורך ח' קרע-מערס. איינאנג פאַר חברים און סימ-פּאטיקער.

פאַר דער קריסטליכער בעפּעלקערונג, אַז זיי זאָלען וויסען בעת זיי וועלען קראַנק ווערען, אָדער וועלען האבען פּראָצעסען, זאָלען זיי נישט חט ושלום פערפלאַנדזשען צו די דאָזיגע יודען.

אַט די פּלוט-הינד פון דער "גאָזע טא נאַראַדאָווא" ווילען דאס זיין די מושלים אין פּוילען און איבערנעמען די רעגירונג אין זייערע הענד, אַז אַך און וועה וואָלט געווען צו זיי און צו אונז. נאָר ווי זאגט מען דאס, אַז זיי וועלען דאס דערלעבען...

אינסטרעטאָנט אין נאָר איין זאָך: פאַרוואס האבען זיי אויסגעזעכענט בלוז די נעמען פון די פרייע פראַ-פּעסיעס, ווארום סוף פ' סוף האבען דאָך די מענשען שווער און ביטער געהאַרעוועט ביז זיי האבען דערגרייכט זייערע טיטלען אַלס דאָקטאָר אדער אַלס אַדוואָקאַט - און פאַרוואס האבען זיי גלייכצייטיג נישט אויסגעגעבען קיין ליסטע פון די יודישען בעאמטע, וואָס אַרבייטען אין מאַגיסטראַט, אין דער קראַנקען-קאַסע, אויף דער באַהן און אַנדערע מילוכ'ישע אדער קאמונאַלע אינסטיטוציעס?

נאָר געה פּרעג ביי דעגענערירטע חיות-קשיות. זיצען אין דער "גאָזעטא נאַראַדאָווא" און שרייבען גיפטיגע אַר-טיקלען איז זעהר לייכט און בעקוועם, איבערהויפט איז עס היינט אַ גאנצאַר אַרטיקלער.

אָבער פאַר דער רעקלאַמע, וואס זיי האבען געמאַכט די יודישע דאָקטוירים און אַדוואָקאַטען דאַרף מען זיי-לויט מיין מיינונג, דאָנקבאַר זיין...

סמאָל

קלייניגקייטען.

נאָך וועגען מיליאָן.

דער מיליאָן לאזט נישט רוהען, ער וועקט די בעהאַלטענסטע סטרוגעס פון מענשליכען אינסטינקט צו נעלד, וואס קען געבען די צופרידענהייט און די זיכערקייט אין לעבען.

אפילו די גרעסטע פּעסימיסטען, וועל-כע גלויבען נישט, אַז מען קאן אי-בערהויפט געווינען, ווערען ביים אַנ-בליק פון דער גרויסער רעקלאַמע וואס ווערט געמאַכט צוליבע דעם געווינע-נעם מיליאָן, פערקאפט פון דער דאָזי-נער ציפער, עס גיט יעדען אַ טאָקע אין אין האַרצען כאָטש זיך אַריין אַ שטענען פון האַפנונג, טאָמער דאָך!...

איבער דער ברייט פון דער אַלעע הענגט אויף אַ לייזונג אויפגעמאַלט דער 1,000,000, מענשען הויבען אויף די קעפּ, עס בעווייזט זיך אין די אוי-גען אַ פייכטקייט און אַ זיפּ רייסט זיך פון האַרצען: אַז ווען דער דאָזי-גער מיליאָן וואָלט אנגעקלאַפט אין מיין טהיר, ווי וואויל וואָלט מיר געווען... פּערהאַנגען אָבער יודען, וועלכע זע-נען צופרידען דערמיט, וואס כאָטש אַנדערע האבען געווינען, דערפאר אָבער איז אַזאָ איינער גרייט צו געבען עצות און אַנוואַרפען פלענער דער גליקליכער קאַלעקטור און די געווינער.

אזוי דערווייז איך זיך, אַז אין דער גליקליכער קאַלעקטור פון דער פירמע וועקסלער זענען אנגעקומען צעהנדיג-גער בריעף פון יודען, וועלכע איילען זיך מיט עצות.

איינער לעגט פאַר, אַז היות, ווי ער

Mydło Bebe Szofmana - חלוצים פאר קינעז אלן זאלקסדנז

אויפרוף פון „טאז“

די געזעלשאפט „טאז“ פיהרט א זעהר ברייטע און פרוכטבארע טעטיג- קייט אויפ'ן געביטע פון היגענע און געוועהייס ווערן צווישן די ברייטע מאסען פון דער יודישער בעפעלקערונג.

צו דעם צוועק האט דער „טאז“ געעפנט אייניגע מאגערן-איינגע- דענטע אנטשאלטען, ווי:

- (1) הייל-אנטשאלט פאר טובערקולאז קראנקע, אונטער דער לייטונג פון ד"ר י. ליפנינסקי. אונטער דער מעדיצינישער השגחה פון דעם אנטשאלט גע- פונען זיך איבער 500 פערזאנן, קראנקע אדער בעדראהטע קראנק צו ווערן אויף טובערקולאז (טובאטעס).
- (2) הייל-אנטשאלט פאר טראכאמע קראנקע (אויגען). לייטער ד"ר ט. לעוואוויטש. אונטער דער השגחה - 295 פערזאנן.
- (3) בעראטונג-שטעל פאר שוואנגערע פרויען. לייטונג פרוי ד"ר מ. קאהן-שיין. אונטער דער השגחה - 22 שוואנגערע פרויען.
- (4) זיג-קינדער-סטאציע. לייטונג פרוי ד"ר ארלינסקא. אונטער דער השגחה - 245 זיג-קינדער.

(5) טראפן-מילך-פונקט. לייטונג פרוי ד"ר ארלינסקא. גיט ארויס דורכ- שניטליך טעגליך 50 פארציעס מילך-מישונגען און פרעפארעטן.

(6) שול-מעדיצין-קאפינעס. לייטונג ד"ר 5. גוטמאן. אונטער דער השגחה געפינען זיך 20 שולען און חדרים מיט 1633 קינדער.

(7) הייל-שטראהלען-קאפינעס. „טאז“ בעזיצט 2 גרויסע קווארק-לעמפ, וועלכע בעשטראהלען דורכשניטליך טעגליך איבער 100 קראנקע.

אויסער די אויבען אויסגערעכענטע מאגערע אנטשאלטען, פיהרט דער „טאז“ סעזאן-אקציעס, וועלכע זענען פערבינדען מיט גרויסע הוצאות. אזוי ווערן אין די ווינטער-חדשים בעשפייזט איבער 500 קינדער, וועלכע בעק- מען פריהשטיקען, און די זומער-חדשים ווידער ווערן ארויסגעשיקט אויף קאמפניעס און האלד-קאלאניעס איבער 300 קינדער. עס ווערט אויך געפיהרט א בעקליידונג-און בעשפייזונג-אקציע.

פון דעם אויבען אנגעגעבענעם איז קלאר, אז דער „טאז“ פיהרט א זעהר נוצליכע ארבייט און אז דאס שליסען די אנטשאלטען אדער אנטשאלטען וועלכע ס'איז „טאז“-אקציע, וואלט נעמוזט האבען שלעכטע פאלגען פאר'ן געזונד פונ'ם יודישען קינד.

ליידער איז אבער די פינאנציעלע לאגע פון „טאז“ א שווערע און ס'דראקט א סכנה צו שליסען א טייל פון די מיט שווייס און בלוט אויסגע- בויטע אנטשאלטען.

מיר אפערירען דעריבער צו די ברייטע מאסען פון דער יודישער בע- פעלקערונג, אלס צו די, וואס קאנען אמבעסטען די נוצען פון דער „טאז“ ארבייט, מיטצוהעלפען דער איניציאטיוו-גרופע, וואס האט זיך געשטעלט פאר א ציעל צו ווערביירן שטענדיגע מיטגלידער און מנדבים פאר'ן „טאז“. די מיטגלידער דארף בעשטען אין דעקלארירען זיך מיט געלד, ווי אויך מיט ארבייט ד"ה צו זאמלען געלד ביי אנדערע.

יעדער זאמלער מוז פארשטעלען א פולמאכט פון „טאז“ צו זאמלען געלד ווי אויך א קוויטאציע, אין וועלכען יעדער קוויט איז פערזעהען מיט'ן „טאז“-סטעמפל. אזא קוויט דארף ארויסגעגעבען ווערן אויף דער מינדעס- טער נדבה און אהן אזא קוויט, פון וועלכען ס'לייבט א קאפיטל ביים זאמלער, דארף מען נישט געבען קיין איין גראשען.

די געזאמלטע געלדער, וואס מען מיט די נעמען פון די זאמלער, וועלען פערפעקטליכט ווערען אין דער יודישער פרעסע.

זאל זיך קיינער נישט אפזאגען מיט צוהעלפען דעם „טאז“ אין זיין נוצליכער ארבייט.

פרעזידיום פון „טאז“
(- נחום אש אברפ"ק.)

URODONAL

Zwalcza reumatyzm podagre piasek skleroze

Do nabycia we wszystkich aptekach i skl. apt. Przedstawicielstwo Warszawa, Fredry 4.

א קולטור און פערזוילונג-ווינקל אין „מכבי“

דער י. ט. ס. פ. „מכבי“ ארדענט איין די נעכסטע טעג אין אייגענעם לאקאל אויף קאטעדראלע 13 א לעזע- זאל, אין וועלכען די מיטגלידער ווע- לען געפינען א רייה צייטונגען און פערזאלישע אויסגאבען און האבען די מעגליכקייט זיך צו פערוויילען ביי פערשידענע שפילערייען.

„ATLANTIC“
אגראדאוו 14. אלע 29.

דראמע אין די עלעגאנטסטע סאלאנגען פון די דיפלאמאטען.
עס נעמען אנטיל די שטענטע פרויען.

Miłość na rozkaz
אלס אפיציר פון דער צארישער גארדירע
איוואן לעבעדעווי
זשענעוויטש טאפין, בעטי קאמפאן
איבער'ן פראגראם: קלאנג-צוגאבען.

סימפאטיע צו אונזער ווערק. וועט דאס מאל ווי אלעמאל ארויסווייען די גע- העריגע פערזאנלעכעסירונג און מאסע- ווייז בעזעפן דעם אווענד.

פערזאנלעכע ווערט איינגעארדענט 3 א זייער נאכמיטאג א ספעציעלע פאר- שטעלונג פאר דער שול-ינגענד אין די פערשידענע יוגענד-ארגאניזאציעס.

פאפולערע פארשטעלונג פון דער „קולטור-ליגע“

די „קולטור-ליגע“ מעלדעט, אז שבת, דעם 10 פעברואר פונקטליך 4 נאכמי- טאג קומט פאר אין קאמעראל-טעאטער די צווייטע פאפולערע פארשטעלונג צו פרייען פון 50 גראשען ביז 1 זאלטי. עס ווערט געשפילט די פערזאנלעכע קאמעדיע פון ס. קערדונינסקי אין 3 אקטען „טען טאג וואראט“.

א נדרים-אקציע פון דער גמילות- חסד-קאסע, אגראדאוו 6.

דעם היינטיגען שבת האט די גמילות- חסד-קאסע, אגראדאוו 6 פארקלאמירט א נדרים-אקציע אין אלע שטיבלעך און מנינים ווי אויך אין די בתי-מדרשים.

עס איז איבריג צו אגטירען פאר דער דאזיגער אקציע, וועלכע איז אין דער איינציגער רעסונס-ברעט פאר די קליי- הענדלער און האנדלערקער, וועלכע דערהאלטען זייער ראגירטע ווירט- שאפט א דאנק דעם גמילות חסד, וואס זיי בעקומען אין דער קאסע.

אלע היגע יודען דארפן מיטהעלפען צו דער דאזיגער נדרים-אקציע פון דער גמילות-חסד-קאסע, אגראדאוו 6.

אכטונג, געוועזענע פראנט-קעמפער רעווערוויטען און נאדלענטיגענטען

דערמיט ווערט איהר געבעטען צו קומען מיט די מיליטערישע דאקומענט- טען אין איינער אייגענעם אינטערעס אין לאקאל פון „ברית החיל“, אלע קאשטשוישקי 16. איינשרייבונגען ווערן אנגענומען טעגליך פון 8-10 אווענד.

פון יודישען חירשטאמפליכען בלאק פאר דער מיטארייט מיט דער רעגירונג.

דער אויפגעדרומטער בלאק איז פארמירט, אז ביז דעם היינטיגען טאג זענען שוין צוגעטרעטען צום בלאק 7 ארגאניזאציעס. דער בלאק בעמיהט זיך צו פערזאנליכען ביי די פארשטע- הענדע שטאט-ראט וואלען אלע יו- דינע ארגאניזאציעס אין אונזער שטאט.

אינטערעסאנטע פארלעזונג פון זרבל.

שבת, דעם 10-טען ד. ה. 11 פריה קומט פאר א פארלעזונג פון בעקא- טען ארבייטער טהווער און פאליטיקער זרבל א. ד. ט. „יודיש לאנד, וואו ביזער? אין קינע טעאטער „אטלענטיק“.

צווישן דער אקטועלע פון דער טע- מאל דארף די פארלעזונג זיין שטארק בעזוכט.

Kino „E D E N“
היינט און וויטערע טעג

די לאנג נישט-געזעהענע קאמיקער, די ליבלינגען פון דער גאנצער וועלט זענען נעקומען נאך טעגנשטאנדיג מיט זייער לעצטען פילם א. ג.

PAT i PATACHON w konkurach

8 אקטען אונאויפהערליך געלעכטער. איבער'ן פראגראם:

א טאנץ-מאראטאן און אנדערע קלאנג-צוגאבען.

Kino „LUNA“
2 פראגראמען צוזאמען!

SERCE OLBRZYMA
מיט וואלאס בערי - בעקאט פון „שטענא“

Wesoly karawaniarz
מיט וואלאס בערי

איבער'ן פראגראם: פאט-צוגאבען.

חלוצים-פערמע אין טעגנשטאנדיג.

מארגען שבת, ד. 10 פעברואר 8 אווענד קומט פאר אין „מכבי-זאל“ פריהער טעאטער „ראמאטישטיש“ קאטעדראל 13

א גרויסער ארטיסטישער אווענד מיט א גרויסען און רייכען פראגראם.

פאר שול-ינגענד א ספעציעלע נאכמיטאג- פארשטעלונג 3 א זיגער.

בילעטען ביי דער קאסע פון 12 א זיגער.

LOS Y l-ej klasy po 10 zł. za ciwarkę
polecą

SŁYNNA z wielu WIĘKSZYCH WYGRANYCH KOLEKTURA

ANTONIEGO EGERA, Częstochowa

ALEJA I-sza № 14. Telefon 14-41.

Na prowincję wysyła się zaraz po otrzy- maniu wpłaty na P. K. O. Nr. 140.196.

די קהלה רעאגירט געגען די לעצטע אנט-יודישע אנטפאלען.

אין צוזאמענהאנג מיט די לעצטע פסר'דיגע אנטפאלען אויף יודישע דור- געהער מצד כולל-אנאנעס, וועלכע רע- רוסירען זיך פון שילער פון די שטאט- טישע אווענד-קורסען אויף דער קאש- טשוישקי גאס, האט די יודישע קהלה איבערגעשיקט מעמאריאלען צום פאלי- ציי-קאמפאנעט ה' גראבאווסקי און צום שטאט קאמיסאר ה' מאקאוויטש.

אין ערשטען מעמאריאל מאכט די קהלה אויפמערקזאם צווישען אנדערע אויף דער האלטונג פון פאליצייאנט נר. 168, וועלכער האט נישט רעאגירט בעת די דינסטאג'דיגע אנטפאלען. אין צווייטען מעמאריאל ווידער - צום שטאט-קא- מיסאר ווערט אנגעוויזען, אז די דאזיגע אווענד-קורסען ווערן אויסגעהאלטען דורכ'ן מאגיסטראט, וואס ס'הייסט, אז אויך די יודען גיבען געלד פאר די זעלבע קורסען און דעריבער פערלאנגט די קהלה, אז דער מאגיסטראט זאל אננעמען אנגענומענע שטעלונג בנוגע דער ליטונג פון די קורסען.

די קול-היסוד-אקציע אין אונזער שטאט.

ווי מען טיילט אונז מיט, האט די וויי-העריגע קול-היסוד-אקציע אין אונ- זער שטאט געהאט א גרויסען ערפאלג אין די עסקנים-לעזען זיכער, אז נישט פלויג, וואס זיי וועלען צושטעלען די געהעריגע סומע, וועלכע איז באשטימט געווארן אויף טעגנשטאנדיג, נאך עס וועט נאך זיין מיט צוויי-דורף, אזוי לימט, וועלכען די שוין ביז איצט האבען געזעהן גענוג דעקלארירט די פיל סומע, וואס איז דעקלארירט גע- ווען עס נאכמיטאג, טראצדעם, וואס די היינטיגע אקציע האט גע- רופט קיינער ווי פאר א יארהען.

כא אקטועלע, אז טראצדעם, וואס געוויסע פראצעדעס אין דער ציוניס- טישער בעוועגונג האבען אגטירט גע- גען דער קול-היסוד-אקציע, דאס דער געוועזענער אינטעליטען פון די יו- דינע טאגס מאסען דאך געווינט און זיי האבען זייער חוב לנפלי איין-ישראל ערפיילט אין דער שולער טאג.

פון ברית החיל.

דער „ברית החיל“ וועלכער איז ערשט מיט א פאר חרשים צוריק גע- שאפען געווארן, וועקסט זיך זעהר שטארק פונדענער און בעזיצט אפטיי- לענגען פלעט אימעטום, וואו עס גע- פונט זיך נאך א יודישער ישוב.

אין פילען, וואו עס לעבט די גרע- טע אהאל מיטגלידער פון ברית החיל הייבט די דאזיגע ארגאניזאציע אן שפילען א פערזענלעכע ראלע אין יודישען געזעלשאפטליכען לעבען. דע- ריבער ארבייט איצט די הויפט-קאמפני- די אונטער ריכטיגער פאר'ן גאנצען מיליטען „ברית החיל“ צו די בעפאר- שטענדיגע שטאט-אקטיוויטעטען.

דער היינטיגער „ברית החיל“ ענטווי- קעט זיך זעהר שטארק און צעהלט שוין ביז 100 ארגאניזירטע מיטגלידער, ער בעזיצט אפטייטעס גרויסען לאקאל אויף אלע קאשטשוישקי 16 (פריהער ציוניסטישע ארגאניזאציע).

די קאמפאנעט פון „ברית החיל“ פיהרט אויך איצט א ברייטע פערזווי- גטע קולאורעלע ארבייט. אזוי קומען פאר צוויי מאל וועכנטליך לעקציעס

פון דינרים-אקציע ווערט שוין די טעג פערענדיגט. לויט דער צאהל פער- קויפטע דינרים וועט טעגנשטאנדיג- לויט אלע ווארשיינליכקייטען-ארויס- קען 4 דעלעגאטען צו דער קאנפערענץ שבת 4 נאכמיטאג קומט פאר א חברים פערזאנלונג. אויפ'ן טאג-ארד- נונג זעהר וויכטיגע פראגען.

א גרויס געוועזענע פארשטעלונג פון בעסטען פונקט שוין צו פער- דיגען אויף נארוואגיאנער 8.

ערקונדיגען ביי מיטמאן.

גרויסע קאמפניטע-פערזוילונג פאר קינדער.

א דאנק דער בעמיהונג פון פאטרא- נאט פון דער אקראנקע ביי דער געז. דאגיאטשניג-שטש, וועט דעם 4 מערץ אין פיינלעכער זאל פארקובען א גרויסע קאמפניטע-פערזוילונג פאר קינדער און יוגענד.

אין פראגראם איז פארגעזעהען א קינדער-פארשטעלונג, פאנסען-לאטעריע און אנדערע אלגעמיינע פערזוילונגען פאר קינדער אונטער דער אגפיהרונג פון געניטע קרעפטען.

גראנדיעזע פארשטעלונג פון די חלוצים פון דער פערמע.

מארגען שבת, דעם 10 לויט קומט פאר אין זאל פון „מכבי“ אגאווענד, איינגעארדענט דורך די חלוצים פון דער פערמע.

דער אווענד זעהט פאר צו זיין אינ- טערעסאנט מיט א רייכען ארטיסטישען אינהאלט, צוגעגרייט אין משך פון א לענגערער צייט.

אין פראגראם געפינען זיך מאסען אינטעניזאציעס, מאסען און סאטל-דעק- לאמאציעס, בילדער פון לעבען פון יודישען חלוצ אין ארץ ישראל, א גראג- דיזענער כאר, וועלכער וועט זינגען העברעאישע, יודישע און רוסישע לי- דער און נאך אנדערע אינטערעסאנטע נומערן.

ס'איז זיכער, אז די יודישע עפענט- ליכקייט בכלל און די ציוניסטישע בפרט, וועלכע בעציהט זיך מיט גרויס